

Posamezne številke:
Navadne Din — 75,
ob nedeljah Din 1.—.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mariboru, Jurčičeva ulica št. 4, I. nadst. UPRAVA se nahaja v Jurčičevi ulici št. 4, pritrilje desno. Telefon št. 24. — SHS postnovičkovski račun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne odziva. — Rokopisi se ne vračajo.

Poštnina plačana v gotovini

Cena današnje številke Din 3.—

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din — 75,
ob nedeljah Din 1.—.

"TABOR" izhaja vsak dan, razveč nedelje in praznikov, ob 18. uri s datumom naslednjega dne ter stane mesečno po pošti D 10.—, za izposojnino D 18.—, dostavljen na dom D 11.—, za izposojnino D 10.— inzerat po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA" MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Leto VII.

Maribor, sobota 25. decembra 1926.

Številka: 292.

Vlade še nimamo

Velike težkoče pri sestavi. Uzunović upa, da mu bo uspelo.

Beograd, 24. dec. — Ze snoči so se pričel posvetovanja vladnega predsedstva, ki so se nadaljevala tudi danes dopoldan. Stj. Radić je bil vse dopoldne v stiku z Uzunovićem. Kratek pogovor je imel Uzunović tudi s Korošcem. Pričakovanje, da bo vlada (Uzunović-Radić-Korošec)

kmalu sestavljena, je bilo preuranjeno. Pojavile so se nove težkoče. Položaj bo razčiščen šele proti večeru, po seji radikalnega kluba, ki bo odločilnega pomena. Radikali niso posebno navdušeni za sodelovanje z Radićem in ni vertno, da bo Uzunoviću uspelo tako kmalu sestaviti vlado.

Slaba obramba izdajstva SLS v Mariboru

Na pomoč so poklicali tudi dr. Mühleisen-a — Apel g. župana na „častno besedo“ — Zapleta se v nove laži

Maribor, 23. decembra 1926.

Na izjave, katere je podal g. župan povodom neslepne občinske seje v pondeljek 20. t. m. in ki ga je poslal potem tudi pismeno, da je v pismenem odgovoru že moral preklepati nekaj svojih ustnih trditve, je prejel župan dr. Leskovar sledeči odgovor:

Gospod župan!

Na Vaš cenjeni dopis z dne 21. decembra t. l. in z ozirom na Vaše izvajanje v občinski posvetovalnici 20. decembra t. l., čast nam je Vam sledeče sporočiti:

Sporazum, na katerega so se zjedili naše stranke 1. marca 1924, je bil sklenjen v to svrhu, da koalirane stranke stvorijo za občinske volitve v Mariboru leta 1924 enoten blok. Cilj tega bloka pa je bil, da prevzame tako ustanovljeni Narodni blok vodstvo poslov mariborske mestne občine v svoje roke, z namenom UTRDITI JUGOSLOVANSKI ZNAČAJ MESTA. Koalicija, s katero je bil ustvarjen Narodni blok, je tedaj bila ustvarjena predvsem za to, da se utrdi narodni značaj Maribora. Afirmacija narodne misli v Mariboru je bila povod koalicije. Če pravite, da so ostale koalirane stranke dobile večje število mandatorjev v občinskem svetu le vsled koalicije s SLS Vam moram odgovoriti, da ima SLS v občinskem svetu daleko njene moči presegajoče število mandatorjev tudi le radi tega, ker je bila z našimi strankami koalirana. Le koalicijski Narodnega bloka je izvajala 2 tretjinsko presegajočo večino v občinskem svetu. Za narodnega župana mesta Maribora ste bili izvoljeni od Narodnega bloka kot njega predstavnik. Vi niste župan SLS, ampak župan mesta po volji Narodnega bloka. Kako morete spraviti v sklad obvezo našega sporazuma, da skrbite kot prvi predstavnik Narodnega bloka v mestni občini za ugotovitev jugoslovenskega značaja mesta, ko kandidirate istočasno in v istem Mariboru skupaj s predstavnikom nemške stranke, proti kateri smo skupaj ustanovili Narodni blok, ker je vendar očiten namen te koalicije omogočiti, da bi bilo mesto Maribor zastopano v občinski skupščini tudi po reprezentantu nemške stranke, ki bi sicer ne imela nobenih izgledov na izvolitev lastnega kandidata. In tak kompromis ste sklepali v času, ko vlada na mestnem magistratu Narodni blok. Tudi mi priznavamo vsakemu lojalnemu Nemcu v naši državi vse državljanske pravice, ne moremo pa priznati v mariborski oblasti sporadično nastalih Nemcev kot plemenske stranke. To, kar smo hoteli z Narodnim blokom izbrisati, ste z Vašim kompromisom afirmirali. Vaše trditve, da se je ena ali druga naših strank družila pri volitvah z Nemci, ki v večini slučajev sploh ne odgovarjajo dejstvu in ki jih skušate navesti kot opravičilo za Vaše korake, ne moremo vzeti za resne. Če bi bila tudi ena ali druga naših strank pri kakih volitvah vzela za svoje liste kakoga

lojalnega Nemca, bi bili s tem le konsekvantno našim načelom ravnali, da naj Nemci pri nas ne nastopajo kot plemenske enote, ampak da se naj pridružijo odgovarjajočemu svetovnemu naziranjju državnim strankam. Vi ste pa sklenili kompromis v nemško stranko in kandidirate v Mariboru skupno s predstavnikom te nemške stranke proti strankam, s katerimi imate sklenjen sporazum za Narodni blok, ki naj utrdi jugoslovenski značaj mesta.

Če smo Vam sporočili, da se v protest takemu početju od Vas za 20., 21., 22. in 23. tm sklicanih občinskih sej ne udeležimo, s tem nismo kršili sporazuma in ogorčeno odklanjamo Vaše aluzije na našo častno besedo. Vprašamo Vas pa, kako spravljate v sklad sankcije našega poslovnika z namenom Narodnega bloka utrditi jugoslovenski značaj mesta in z Vašo koalicio z nemško stranko in s kandidaturom predstavnika nemškega društva v Mariboru na Vaši listi. Vražanja, ki jih stavite na nas glede izvedbe komunalnega programa, bi si bili morali predvsem Vi sami kot mestni župan staviti, predno ste napravili usodopolni korak zveze z nemškim društvom. Kot igračkanje z gospodarskimi interesi mesta Maribora, da se poslužimo Vašega izraza — moramo smatrati Vaš poskus oškodovati z Vami koalirane stranke v Narodnem bloku za mandat v res le gospodarskim interesom služeče občinske skupščine v korist nemški stranki, računajoč, da bodo tako izigrane stranke brez vsakega protesta vzele Vaše s temeljnimi načeli Narodnega bloka v navskrižju stoječe ravnanje v vednost. Ugotavljamo, da ste z Vašimi nenapravljivimi in neutemeljenimi izjavi proti našim strankam, ki Vam kot mandatorju Narodnega bloka nikakor ne pristojajo, po Vas v občinskem svetu ustvarjeno situacijo le postabljali.

Končno Vas obveščamo, da bo o situaciji v občinskem svetu razpravljala eksekutiva Narodnega bloka na seji, ki jo bomo v najkrajšem času sklicali.

Z odličnim spoštovanjem:

Za klub obč. svetnikov SDS

dr. Fr. Lipold l. r.

Za klub obč. svetnikov NSS in SKS: Ferdo Dobravec l. r. dr. A. Faninger l. r.

V četrtek zvečer je prejel g. dr. Lipold od župana dr. Leskovarja novo pismo, v katerem na prav nečeden način ponavljala razne svoje prejšnje trditve, postavljala pa še novo, češ da je dr. Lipold, kot predsednik SDS bil tisti, ki je pri Nemcih »sondiral«
glede skupnega nastopa.

Z ozirom na nelojalnost g. župana ne smatra dr. Lipold več za potrebno, da županu osebno odgovarja, ampak podaja javnosti sledečo:

I Z J A V O

Danes popolnoma sem soročel od župana dr. Leskovarja domis, naslovljen

name za klub SDS v mariborskem občinskem svetu, na katerega moram takoj reagirati, ker župan, ki na občinske klube naslovljena pisma v »Slovenec«
objavlja, očitno računja z dejstvom, da bomo preko praznikov brez listov in tako brez možnosti v javnosti odgovarjati.

Dr. Leskovar trdi, da ni res, da bi bila SLS sklenila s političnim društvom za Nemce v Sloveniji kakoršenkoli pakt, ampak, da se je le krajevna organizacija SLS za mesto Maribor dogovorila z dr. Mühleisenom za skupen nastop pri volitvah v občinsko skupščino. Da bo jasno, je treba opozoriti, da je »Slovenec«, ki je objavil prvič listo za mesto Maribor, navedel, da kandidirajo skupaj SLS, NRS in Gospodarska stranka, seveda nemška. »Cillier Zeitung«
tudi izrecno razglasa, da je kompromis sklenila Deutsche Wirtschaftspartei in da ji je po dogovoru tudi mandat zaseden. — Dr. Leskovar nadalje trdi, da je SDS za občinske volitve sondiral pripravnost Nemcev za skupni nastop in se pri tem skliceva na razgovor med menoj in g. Pirmerjem in Glaserjem. Z g. Pirmerjem in Glaserjem sem že ponovnokrat govoril, saj sedimo skupaj v občinskem svetu in finančnem odboru. Smešno je na trditvi, da bi bil pri teh gospodih sondiral pripravljenost Nemcev za skupen nastop. Po neki seji finančnega odbora sem res z ozirom na začetno večino Maribora povsem poverljivo govoril, da gre za občinske volitve kandidati in Nemci skupaj, začenši voračel g. Pirmerja, če je to res. Gospod Pirmer je prav dobro čutil, da nisem nič sondiral, temveč le opozoril, da bi se v 28. decembru rekel, da se niso nič sklenili. Jaz sem se nasmehnil in odšel. Takih zbadljivih voračanj so ena dni mariborski »svobodnjak«
Nemci pač morali marsikje poslušati. Z enajstimi voračaji sem soročil v zadrego tudi klerikalce, na vendar ne bo g. Leskovar trdil, da sem tudi pri njih »sondiral«
pripravljenost za skupni nastop. Tudi taka smešna zaviljanja ne bodo pomagal klerikalcem preko naših konstatat.

Maribor, 23. decembra 1926.

Dr. FRANJO LIPOLD l. r.

Od župana dr. Leskovarja in od predsednika Nem. posl. društva dr. Mühleisena napadeni kandidat g. Rudolf Smonig iz Svečine pa pošlje javnosti, ne da bi imel namen še pozneje s komurkoli polemizirati, sledečo

I Z J A V O:

G. mariborskemu županu dr. Leskovarju in predsedniku nemškega političnega društva g. dr. Mühleisnu se je zdelo primerno, da v svojo obrambo označita dejstvo moje kandidature za srez Maribor levi breg kot zvezo SDS z Nemci.

Z ozirom na to ugotavljam:

Jaz sem domačin v srezu, rojen v Sv. Jurju ob Pasniku. V Svečini sem se kot obrtnik priselil ne po milosti Söd. marke in Schulvereina, ker sta se ti dve društvi v naših krajih ustanovili precej pozneje. Pri ustanovitvi navedenih društev nisem sodeloval, pač pa so to storili razni, danes veljavni slovensko klerikalni pristaši »gospoda mariborskega župana, med njimi g. Krén, župan občine Plavč, ki je bil tudi do prvega odbornik teh društev. O tem že danes svedoča zanesljivi imenovitih društev in o tem ve tudi g. narodni poslanec Žebot, ki je sorodnik g. Krena. Moj hišni gospodar g. Menhart me je zares vpisal svoj čas za člana omenjenih društev, zahtevalo od mene članarino z grožnjo, da sicer naseli v svoji hiši v Svečini nemškega peka.

Po prevratu sem bil nato org. ziran član SKS, hlinu 2 leti na sem že organiziran član SDS, za katero sem in hočem tudi v naprej zastaviti vse svoje sile. Nikdar na nisem bil član nemškega političnega društva. Pri zadnjem ljudskem štetju se nisem vpisal za Nemca. Podpisovanje je v Svečini izvršil g. nad-

LUCIANO ALBERTINI

1 minuto pred 12. uro in pogreb Nikole Pašiča.

Kino Apolo. 25.—27. dec.

učitelj Hauptman, ki me je vpisal kot Slovenca.

Z g. županom mariborskim se pa bova radi njegovih trditve videla še drugod.

Svečina, 22. decembra 1926.

Rudolf Smonig, pek in kandidat SDS za Maribor levi breg.

Mariborske vesti

Maribor, 24. decembra.

Otvoritev avtoomnibus-prometa

Jutri, dne 25. t. m., se otvori avtoomnibus-promet na progah Maribor—Celje, Maribor—Dravograd. Na progi Maribor—Kojnice—Celje bo vozil avtoomnibus vsak dan dvakrat in sicer ob 7. uri jutraj in ob 13. uri popoldan. Vrača se iz Celja, kamo prispje ob 9. uri 30 in 15.30, ob 10. uri in ob 16. uri. Prevoznina znaša 62.— Din. Na progi Maribor—Dravograd vozi avtoomnibus vsak dan dvakrat in sicer ob 7. in 13. uri. Iz Dravograda, kamor prispje ob 9.23 in 15.23 uri, odhaja ob 10. in 16. uri. Prevoznina znaša 60.— Din.

Društvo za zgradbo porodišnice v Mariboru

se je po prvih neuspehih letos reorganiziralo s tem, da je na letošnji glavni skupščini odobrilo spremembo pravil, po katerih se je prejšnji mnogoštevilni odbor po številu članov reducirati na polovico. S tem je odbor pridobil na gibčnosti in to se je v nanovo oživelem delovanju društva blagodejno uveljavilo.

Društveni namen je doseči izpolnjenje mariborske bolnice kot občinskega zdravstvenega zavoda s samostojnim ginekološko-porodniškim oddelkom vsake pomembnejše bolnice. Društvo se je v 4 letih svojega obstoja moralo boriti s skoro nepremagljivimi težavami. Vendar mu je uspelo, da je na vseh merodajnih mestih prodrlo načelo, da je ustanovitev tega oddelka v Mariboru ena najnujnejših nalog. Po posredovanjih društva je ministristvo pravde pristalo na to, da se zemljišče bolnice kot stavbni prostor razširi s tem, da je odstopilo nas zemljišča sosedne državne moške kaznilnice. Vršila se je na iniciativo Zdravstvenega inšpektorata v Ljubljani že tudi uradna anketa, ki je določila vse notankosti načrtovala bodočega ginekološko-porodniškega paviljona. Po njih je potem letos v januarju društveni odbor dal izdelati preliminarne načrte paviljona. Izvršil jih je zasebno g. inž. Dolenc s sodelovanjem g. arhitekta Czeikeja. Ti načrti so bili o priliki letošnje higijenske razstave v Kazini tudi razstavljeni. Vsekakor to niso definitivni načrti, ki bi se itak morali v javnem natečaju razpisati, temveč se bodo prav gotovo morali reducirati, ker je proračun previsok.

Mnogo upov glede realizacije načrtov stavi društveni odbor v prihajajočo občinsko skupščino, v čije kompetenco bo prišla tudi mariborska bolnica kot samoupravno telo. Medtem pa odbor pripravlja novo nabiralno akcijo v javnosti cele mariborske oblasti. Prav to dni se prične z razpošiljanjem propagandnih okrožnic, nabiralnih blokov in položnic na ozemlje cele oblasti. Naj bi človekoljubni klic tega humanitarnega društva našel odziv pri vseh uradih in samoupravnih činiteljih in pri slehernem posamezniku!

Poleg tega pa je v teku akcija društva, ki bi, če uspe, mahoma uresničila načrt ali društvo vsaj izdatno približala realizaciji tega načrta. Stvar zaenkrat še ni za javnost, toda čim bo dozorela,

homo našo javnost o uspehu takoj obvestiti.

Predsednik društva je bivši mariborski župan g. Grčar, podpredsednik ga Maistrova, tajnik dr. Toplak, blagajnik prof. Cimerman, odbornika gg. d. Molej in dr. Ljud. Novak.

Društvo prijateljev angleškega jezika in prosvete v Mariboru

Society of friends of the English language and culture in Maribor.

V poslovnem letu 1926 se je to naše kulturno društvo razvijalo prav povoljno. Korak za korakom uresničuje svoje cilje. Glavni namen mu je širiti v naši javnosti znanje angleškega jezika in jo upoznavati z bogatim angleškim slovom. Posredno pa stremi društvo za navezanim stikov z anglosaksonskim kulturnim svetom z namenom, da ga obvešča o naših jugoslovenskih kulturnih priklakah in o naših narodnih težnjah. S tega vidika vrši to društvo vevlačno nalogo, ki zasluži pozornost in podporo širše javnosti.

Društvo šteje okrog 100 rednih članov. Pravkar pa je v toku propagandna akcija društva za pridobivanje novega članstva, ki je že sedaj naša prav lep odziv.

Društvo ima v Vesni nameščeno svojo čitalnico, ki je članom društva dostopna vsak torek, sredo in petek od 18. do 19. ure in vsako nedeljo od 10. do 11. ure. Tu so na razpolago časopisi in revije, ki jih prejema društvo iz Londona po naklonjenosti britanskega zunanjega urada — Foreign Officea. Tu se nahaja tudi društvena knjižnica iz katere se izposojajo knjige vsak petek od 18. do 19. ure. Društvena knjižnica obsega nekaj nad 100 knjig, katere si je društvo nabavilo iz lastnih sredstev in ki so vseskozi skrbno izbrane tako da so vzbudile občudovanje gospe Copeland o priliki njenega poseta v minulim tednu v Mariboru. Ker je finančni položaj društva ugoden in pričakuje odbor še izboljšanja istega, je skoro gotovo, da bo odbor v letu 1927 mogel nalaviti nadaljnjih 100 knjig. Društvo je do tekočega leta redno vzdrževalo začetniški in nadaljevalni učni tečaj angleškega jezika, ki se vršita po dvakrat na teden v državni realki. Letos se je otvoril še tretji konverzacijski tečaj za absolute prvih dveh tečajev.

V prvem tečaju poučuje angleščino prof. dr. Kotnik, v ostalih dveh pa rojen Anglež Londončan g. Charles Parmenter.

Končno skuša društveni odbor čedalje bolj uveljaviti tudi družabna stremeljenja. Tako je letos poleti priredil 2 izleta, prvega k Sv. Urbanu, drugega pa v Mežico, kjer so udeleženci izleta bili gostoljubno sprejeti in se jim je razkazal rudnik v polnem obratu. Minulo soboto pa je društvo priredilo svoj vsakoletni five o'clock tea, to je čajanko s predavanjem, recitacijami in umetniškimi snoredom. Te čajanke se razvijajo vedno lepše in obetajo sčasoma postati priljubljena družabna prireditve. Začetkom bodočega leta namerava društvo prirediti predavanje o Londonu zvezano s predvajanjem številnih skloničnih slik. Predaval bo prof. dr. Kotnik, ki se je udeležil tudi letošnje ekskurzije v Londonu, katero je vodila gospa Copeland, lektorica angleškega jezika na univerzi v Ljubljani.

Društvo načeluje kot predsednik zdravnik dr. Fran Toplak, podpredsednik je profesor dr. Kotnik, tajnik gosp. višji državni pravnik dr. Grassli, blagajnik ravnatelj drž. realka g. Zupančič, knjižničar je g. Gnušek, drž. žel. uradnik, odbornika pa inž. Lukman in ga Sokličeva.

Nove člane, v kolikor se ne poslužijo razposlanih čekovnih položnic, snreimata o ravnatelj Zupančič v svoji pisarni v državni realki in društveni knjižničar g. Gnušek ob uradnih urah vsak petek v Vesni.

m. Smrtna kosa. Danes zjutraj je umrl dvorni svetnik in podpredsednik okrožnega sodišča g. Josip F o n. N. v m. p.!

m. XII. redna sela mestnega občinskega sveta mariborskega se vrši v ponedeljek, dne 27. decembra 1926 ob 17. uri v mestni posvetovalnici s sledečim dnevnim redom: Računski provizorij, event. proračun za leto 1927.

m. Parastos za Nikolo Pašičem. Včeraj dopoldne se je vršil v kapeli mariborske pravoslavne cerkvene občine parastos za umrli ministrijskim predsednikom Nikolo Pašičem. Svečanim obredom, ki jih je da-

roval pravoslavni prota T r b o j e v i č, so prisostvovali vsi zastopniki državnih in civilnih oblasti z velikim županom dr. Pirkmajerjem na čelu. Po ceremonijah je imel g. Radičev Rehar govor, v katerem je opisal pokojnikovo politično udejstvovanje in njegga pomen v zgodovini Srbstva in Jugoslavije. m Gasbena Matica v Mariboru nam pripravlja za 12 januar 1927 novo prijetno iznenađenje. Njen pevski zbor bo namreč koncertiral ta večer z najlepšimi a capella zbori, kar jih je imel sploh kdaj na svojih programih. Kdor pozna fineso in visoko umetnost g. ravnatelja Hladeka in vse krasne uspehe, ki jih je žel s svojim zborom pri zadnjih koncertih, se more mirno zanesti, da bo tudi na tem večeru doživel največji muzikalični užitek. Zborov, ki jih na ta večer proizvajajo G. M., še ni pel noben zbor v Sloveniji. Ze imena zborov, kakor Judje na rekah babilonskih, Atila pred Rimom, Marija in brodar itd. nam kažejo, da se bodo proizvajale kompozicije največjega štila. Med točkami so tudi trije moški zbor z bariton-soli, ki jih z očarljivo milobo podaja član matičnega zbora g. Faganelli.

m Poštenemu najditelju! Dne 23. t. m. je izgubil poštini voz, ki vozi ob 19. uri zvečer od Magdalenske pošte na glavno pošto, denarno vrečo, v kateri se je nahajalo 5500 Din gotovine in 14 priporočil pisem. Ker je dana edinole ta možnost, da se je denarna vreča izgubila med prevozom in sicer najbrže v bližini Magdalenske pošte, se naprošajo oni, ki so morebiti našli, ali opazili izgubo denarne vreče ali mogoče videli, da jo je kedo pobral, da prijavijo to poštenu ravnateljstvu ali pa policiji. Denarni bankovci nosijo sledeče številke: M110.129, G. 10.500, L. 49.668 in L. 89.842. Policija zasleduje najditelja in se opozarja prebivalstvo, da odda ban kovce, ki bi eventualno bili numerirani z eno navedenih števil, policiji.

m Kdor pazno prebira dnevne novice, je že zdavnej izvedel, kaj vse mu bo nudil Silvestrov večer, ki ga priredi v Narodnem domu Gradbeni osek Sokolskega društva v Mariboru. Spored je tako lepo sestavljen, da ne bo prav nič motil kramljanja in zabave. Prosimo samo pri izvajanju pevskih točk za popoln mir. Kdo ve, če ne bo mladina morda že v starem letu veselo zarajala in prepustila prostore pri mizah onim, ki so že preveč komodni, da bi se vrteli po ritmu Jazz-banda in si lomili na valčkov takt vajene ude s težkimi in vratolomnimi kretnjami modernega Charlestona? Vse bo v vselem razpoloženju nestrno pričakovalo »Novega leta« tako starejši pri mizah in mladina pri plesu, kakor tudi mamice, ki bodo s pozornim očesom spremljale korake svojih najmlajših. O polnoči pa si homo bratsko segali v roke, da s tem potrdimo iskrenost izrečenega voščila. Kdor hoče doprinesiti kamenček za naš Sokolski dom, naj ne manjka na Silvestrovem večeru. Opozarjamo vse posetnike, da bo dvorana topla zakurjena; prepihov ni nobenih in se ni nikomur bati prehlada. Vstopnina dinarjev 14 in 1 dinar za nočni davek.

m Zahvala. Šolsko vodstvo II. mestne deške šole v Mariboru izreka zahvalo g. Halbertu, trgovcu z usnjem, za podaritev nekaj parov čevljev revnim otrokom.

m Na oficirskem plesu, dne 17. t. m. je bil najden rdeč, svilen ženski šal. Lastnica se naj oglasi pri kapetanu Grabriču, kasarna Kralja Aleksandra.

m VELIKA KAVARNA. Ravnateljstvu »Velike kavarne« se je posrečilo pridobiti telepata S v e n g a l i j a še za dva večera in sicer torek, dne 28. in sredo 29. t. m. Tokrat se bodo vršili najnovejši senzacionalni in veseli eksperimenti. Začetek točno ob 22. uri zvečer.

Halo! KAVARNA EVROPA! Halo! želi vsem gostom veselo božične praznike. Danes 25. t. m. in utri 26. tm. velika popoldanska koncerta ob 4. do 6. ure, večerni koncerti in izbrana božični program ob 8. do 10. ure. Na to nastopi priljubljenih pesalcev Freda in Anite Sprinks. Po sporedu družabni ples. Bouvier vina in dobra postrežba. 2659

m »VINSKI HRAM« v Vetrinjski ulici toči za praznike tudi čez ulico izborni modri burgundec s posestva graščaka grofa Bombeleša. 2654

m Najboljše čevlje KARO dobite: Maribor, Koroška cesta 19 in od 1. oktobra tudi Aleksandrova c. 23 v trgovini St. Černetič. 2048

m Za praznike naša najcenejša staro in novo ljuto. Čaloško in črno dalmatinsko vino. bi le pri Osetu, Štajerska klet Narodni dom. — Čez ulica 1 Din cenejša. 2640

m Prostovoljno gasilno društvo v Studencih priredi dne 31. decembra 1926 v gostilni gosp. Gačnika v Studencih Silvestrov večer z različnimi zabavami.

kakor godbo, šaloigrami in živo sliko starega in novega leta. Začetek ob 19. (7.) uri. Ker je čisti dobiček namenjen za odplačila naročene motorne brizgalnice, se prosi za polnoštevilno udeležbo. — Odbor. 168

m Vsako sredo in soboto koncert z družabnim plesom. Nudijo se vsaki dan sveže morske ribe. Grajska klet Maribor. 2597

Koncert Glasbene Matice 12. januarja.

Narodno gledališče

REPERTOAR.

Sobota, 25. decembra ob 15. »Pepelka«. — Ob 20. uri »Orlov«. Premijera. Izv. Nedelja, 26. decembra ob 15. uri »Veseli kmetič«. Kuponi. Ob 20. uri »Orlov«. Ponedeljek, 27. decembra. Zaprt.

Torek, 28. decembra ob 20. uri »Ljubzen« ab A. Kuponi. Zadnjič v sezoni.

Popularna opereta »Orlov« na mariborskem odru. Na prvi Božični praznik v soboto 25. tm. ob 20. bo v mariborskem gledališču premijera moderne operete »Orlov«. Je to eden najboljših operetnih »šlagerjev«, ki je o priliki dunajske vprizoritve preko 200krat napolnil gledališče. Spretno komponirano operetno dejanje ter temperamentna, melodijozna vžigajoča glasba, najmojnejši plesi jamčijo »Orlovu« za neizogiben velik uspeh, ki v marsičem presega celo »Grafico Marico«. Naša gled. uprava kot režijska, ki je v spretnih rokah g. K. Bachmanna k. g. sta se skrajno potrudila, da bo dosegla opereta oni uspeh, ki ga upravičeno zasluži. Sijajna oprema; nove dekoracije, kostumi itd. bodo tudi gotovo pripomogli, da bo mariborski »Orlov« atrakcija — V glavnih oz. večjih vlogah nastopijo gđc. Bukovinčeva gđc. Lubejeva ter gg. Bratuš, Harastović, Urvalek, Razberger itd. — Nakup vstopnic zelo priporočamo v predprodaji.

Liste napredne fronte v mariborski oblasti za oblasne volitve

V soboto, nedeljo in v ponedeljek so združene stranke SDS in NSS v mariborski oblasti vložile za posamezne volilne edinice sledeče kandidatne liste:

Za mesto Maribor (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Josip Mohorko, postajenačelnik, Maribor; 2. Vilko Weixl, trgovec, Maribor; 3. Jože Volčič, mizar, Maribor.
Namestniki: 1. Ivan Kejžar, želez. uradnik v pokoji, Maribor; 2. Anton Grmek, paznik v p. Maribor; 3. dr. Miloj Vauhnik, odvetniški kandidat Maribor.

Za mesto Celje (4 škrinjica)
Kandidat: Dr. Anton Božič, odvetnik Celje.
Namestnik: Ivan Rebek, ključavničar, Celje.

Za srez Celse (5 škrinjica)
Kandidati: 1. Janko Lešničar, ravn. Zadržne zveze, Celje; 2. Franjo Šmid, geometer, Zavodna pri Celju; 3. Franjo Derča, tovarniški mojster, Trnava-Gomilsko; 4. Franc Klanjšek, pos., gostil. in pek. mojster, Sv. Jurij ob juž. žel. 5. Ivan Okorn, pos. in stavn. vodja, Škofja vas; 6. Josip Omladič, kmet in župan, Braslovce.
Namestniki: 1. Matija Miklavžina, posestnik, Preserje-Braslovce; 2. Martin Kolšek, čevljar, Breg pri Celju; 3. Ivan Srebotnjak, les. trg. Doberteša vas — Sv. Peter ob Sav.; 4. Franc Piliš, ekonom, Sv. Pavel pri Preboldu; 5. dr. Edvard Šerko, zdr. Vranjsko; 6. Drago Žabkar, železn. v p., Celje.

Za srez Dolnja Lendava (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Janez Preinger, naduč. Dobrovnik; 2. Štefan Györköš, posest. in poštar, Turnišče; 3. Anton Hajdinjak, kovač in pos. Odranci; 4. Jože Vrečič, kmet v Peteševcih.
Namestniki: 1. Anton Glavnik, trgovec, Beltinci; 2. Ivan Marušič, kolonist, Benica; 3. Jožef Mančič ml., posestnik, Gačani; 4. Marko Lebar, posestnik v Treh mlinih.

Za srez Konjice (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Ignac Kotnik, posestnik in lesni trgovec, Vitanje; 2. Franc Petelinšek, kolar, Oplotnica.
Namestniki: 1. Václav Prorazil, lekarnar, Konjice; 2. Franc Medved, trgovec, Oplotnica.

Za srez Ljutomer (4 škrinjica)
Kandidati: 1. dr. Ivan Stojan, notar in župan, Ljutomer; 2. Jožef Ploj, kmet, Zbigovci; 3. Alojzij Seršen, trgovec in posestnik, Vozžej.
Namestnik: 1. Janko Horvat, slikar, Ljutomer; 2. Franc Lubi, kmet, Bunčani; 3. dr. Marko Stanjko, odvet., Ljutomer.

Za srez Maribor, desni breg (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Jože Finžgar, kmečki sin, Sv. Marjeta na Dravskem polju; 2. Dolfe Ogrizek, skupinovodja v deln. drž. žel. Maribor; 3. Feliks Obrecht, železničar, Maribor; 4. Karol Podhraški, klepar, Slov. Bistrica; 5. Karol Černeč, posestnik, Fram.
Namestniki: 1. Davorin Lesjak, učitelj v p. in posestnik, Ruše; 2. Jakob Veronek, kovač v delavnici drž. žel., Maribor; 3. Vinko Pliberšek, posestnik, Pečče; 4. Alojzij Faleš, kmet, Račje; 5. Srečko Huber, žel. uradnik v p. in posestnik, Škola.

Za srez Maribor, levi breg (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Matija Vračič, kmet in župan, Senarska; 2. Rudolf Smolig, pekovski mojster, Svečina; 3. Iv. Kostanjšek, trgovec in posestnik, Sv. Martin pri Vurberku; 4. Ivan Krampl, kmet in župan, Sv. Duh na Ostrm. vrhu; 5. Jože Petrič, kmet, Zg. Volčjina.

Namestniki: 1. Jakob Rojs, velp. Bren-gova; 2. Josip Rože, trgovec in pos. Lajteršberg; 3. Franc Caf. posestnik in žagar, Sv. Benedikt; 4. Matevž Krošl, posestnik in mizar, Zg. Kungota; 5. Ivan Jarc, posestnik, Zg. Kungota.

Za srez Murska Sobota (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Štefan Godina, ev. župnik, Gornji Petrovci; 2. Franc Šiftar, posestnik, Strukovci; 3. Avgust Kampl, pos. in trg. Nuskova; 4. Janez Tita, posestnik, Černelovci; 5. Anton Koder, notar Murska Sobota.
Namestniki: 1. Adam Breskoč, pos. Križovci; 2. Mikloš Vratarič, pos. Prodanovci; 3. Josip Kuhar, trgovec Gornja Lendava; 4. Štefan Perkič ml., trgovec, Gradišče; 5. Franc Kre-gar, posestnik, Bakovci.

Za srez Gornji grad (4 škrinjica)
Kandidati: 1. dr. Jože Goričar, zdrav. Moztirje; 2. Fr. Kolenc p. d. Irman, veleposestnik, Juvanje.
Namestniki: 1. Anton Zehelj, kmet in župan, Bočna; 2. Dragotin Korošec stavb. podjetnik, Gornje, Rečica ob Paki.

Za srez Prevalje (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Peter Mravljak, pos. Vuhred; 2. Josip Leskovšek, rudar Mežica; 3. Josip Strablog, kmet in župan, Kapla.
Namestniki: 1. Josip Ziegler, krojač in pos. Vuzenica; 2. Matija Ledinek, mizar, Guštanj; 3. Ivo Kuraš, naduč. Dravograd.

Za srez Ptuj (3 škrinjica)
Kandidati: 1. Lovro Petovar, posest. Ivanikovci; 2. Janko Mikša, posestnik, Prvenci; 3. Anton Blažek, podžupan, Ptuj; 4. Franc Škerlec, kmet Vičanci; 5. Anton Preložnik, pos. in župan, Vurberk; 6. Jos. Veselko, kovač in pos., Središče; 7. Tomaž Muršak, kmet in mlinar, Črmla.
Namestniki: 1. Alojz Valda, posestnik, Stojnci; 2. Jakob Tobias, viš. davč. upr. v p., Ptuj; 3. Ferdo Korpar, kmet in gost., Osluševci; 4. Ignac Vindiš, posestnik, Breg; 5. Jurij Čurin, pos. in čevljar, Ormož; 6. Anton Šmigoc, kmet, Vareja; 7. Jakob Zadravec, posest. paromlina Središče.

Za srez Slovenjgradec (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Albert Puncer, trafikant Slovenjgradec; 2. Valentin Glažar, pos. in stroinik, Stara vas pri Velenju; 3. Ivan Melanšek, kmet, Družmice.
Namestniki: 1. Davorin Blažič, trg. Slovenjgradec; 2. Ivan Grajzl, kurjač, Velenje; 3. Ivan Buč, kovač, Slovenjgradec.

Za srez Šmarje (4 škrinjica)
Kandidati: 1. Anton Perkovič, kmet in župan, Sv. Florian pri Rogatecu; 2. Miha Skale, posestnik Mala Pristava; 3. Martin Uličnik, kmet, Zagaj; 4. Ivan Cverlin, pos. in trg., Sv. Peter na Medvedjem selu; 5. Ignac Jakovina, kmet, Sopote.
Namestniki: Janez Gaiser, kolar in pos., Rogatec; 2. Franc Založnik, pos. in trgovec, Zibika; 3. Anton Poharc, kmet, Sv. Florian; 4. Martin Strašek, kmet Sv. Stefan; 5. Ant. Malgaj, viničar, Zibika.

„ITO“ krema za zobe - nabaviti

Ludvik Zorzut:

Božič u narodni pesmi

(Iz Kokošarjeve zbirke slovenskih goriških narodnih pesmi).

Pokojni župnik Ivan Kokošar, cerkveni glasbenik, je na Goriškem nabral veliko narodnih pesmi, povečini nabožnih. Uredil in sestavil jih je sam v več ličnih zvezkov (rokopisi), ki so po njegovih smrti prešli kot dragocena dedščina v last goriških Slovencev. Poleg besedila je tudi napev. Biseri iz te zbirke so ravno božične pesmi, ki so deloma radi njih pristržne božične vsebine tudi vglasbene. Božična poezija je priprosta in tudi božična pesem naših Goričanov je izraz skromne priproste duše najbolj izpostavljenega slovanskega naroda, ki je iskal uthe v religioznosti.

Če je v nas kolikšaj religioznega razpoloženja se bomo lahko vživeli v priprostost in domačnost goriške slovenske božične pesmi in Božič nas bo obdel z nežno čisto lepoto.

»Kaj more to biti, preljubi brat moj, da jest ne morem zaspati nocoj? Pri Betlehem blizu se svetijo lepo, kaj da bi jest videl to svetlo nebo?«

»Ljubi bratec, priteci sem, poslušaj kaj ti jaz povem! Eden angelj je zadel, čast božjo razodel, da je rojen božji sin! Jest ga videt prav želim!«

»Poglej, poglej visoko nebo! Kako je čisto in svetlo! Le hitro vstan, ne bod' zaspan, presrčij moj kristjan!«

»O človek moj, le vstan' nocoj in hitro gor poglej! Na vse strani se že dani z nebes svetloha zdej. Veselo so že tičice, poslušajo zdaj angelce, leno pojo na čast Bogu, odprto je nebo!«

»Eno vnitje sem slišal pod nehom nocoj, kaj more to biti, preljubi bratec moj?«

»Gori vstanite farmani nocoj, meni se zdi, da se sliši en boi. Komaj sem bil zaspan, glavco na slamco djal, moral sem vstati in k vam pribežati.«

»Čuj, čuj o ljubi sosed moj, kaj jest tebi povem, kaj se je zgodilo nocoj gluh sedem ur pred dnev!«

»Kristjani vi, kaj se vam zdi, ali ste kaj slišali? Veseli glas gre dol na nas, pojejo angelci!«

»Na vse strani se že dani... Mor' mo pogledati, kaj se tako sveti!«

»Nemarni ljudje — zaspani kir ste, vstanite in poglejte v Betlehem kaj je!«

Nebeška Gospa — rodila Bogá, obenga ni, da b' zibal njega! »Zumaj mesta stoji skalica, pri skalici stoji štalica. T'ko je rekel Jožef Mariji: Tu bova midva nocoj!...«

»Tamkaj v štalici na ostri slamici eno lepo dete leži. Marija pred njim kleči. Preljubo detice — nima odevice. Zdej že trpi — za grešne ljudi. Neumna živina! oselc in volek to dete častita, klečita poleg...«

»Srečna je štalca, je Betlehemska, družba nebeška pri tebi stoji. Če je glih razdrta in povsod odprta, notri je en kralj, ki se roditi ne boji. Srečna je ura, srečna je noč, štalica je skazala svojo moč... Le ta zvezda je hitro spoznala, da je ta štalica nebeški dvor. V panti je ostala, na to dete je sijala, dokler je prišel sveti zor.«

»Poglejte vi ljudje, kak' solnce gor gre! Cel svet se zveseli okol polnoči. Tega ni bilo in tudi ne bo, nocoj je rodila Devica Bogá!«

»Ah moj bratec, kaj se ti zdi? To srce v meni gori,«

od ljubezni se topi, solz potok teče z oči. Kir sem videl ljubezen tam, od veselja ne vem kam! Jaz pač menim to zares, da je veselje iz nebes!«

»Tako sem vesel, da ne vem kaj začeti. Take prikazni še ni bilo na svet. Tam je en lepi fant, ima prav svetli gvant, tako vesel v naročje b' ga vzel!«

Guy de Maupassant:

Migljaj

Mala markiza de Rennedon je še spala v svoji zaprti in parfimirani sobi, v veliki, udobni in nizki postelji, v rjuhah iz lahkega batista, melkega kakor čipke in božajočega kakor poljub; spala je sama, mirno, veselo in globoko spanje ločenih.

Glasovi živahnega pogovora v mali modri dvorani so jo prebudili. Spoznala je svojo drago prijateljico, baronico Graugerie, ki se je pogajala za vstop s sobarico, ki je čula pri vstopu v sobane svoje gospodinjje.

Nato je markiza vstala, odgrnila zavese, odpahnila zapah, malce odprla vrata in pokzala svetlo glavo, skrito pod oblakom las.

— Kaj se ti je pripetilo, je vprašala,

Nezgruntana dobrota: Bog je človek postal! Dolgo smo mi čakali skozi štirinajst let in vendar smo dočkali nebeško gnado spet!«

»Preljubi kralj, mi smo se zbrali v ta kraj opolnoči te počastiti in zahvaliti, prijeti kaj moči. O bodi čiščen noč in dan nam grešnikom na svet poslan! Naj te slavi, vse kar živi, kristjan vse svoje dni!...«

da prihajaš tako zgodaj? Saj ni niti devet ura.

Baronica, jako blede in vznemirjena, je vročično odgovorila:

— Moram ti povedati. Pripetilo se mi je nekaj strašnega.

— Vstopi, moja draga. Vstopila je, objeli sta se, markiza pa je med tem, ko je sobarica odpirala okna, zopet legla. Ko je služkinja odšla, je gospa Rennedon dejala: »daj, pripoveduj.«

Gospa Graugerie, je pričela jokati in točiti lepe svetle solze, ki napravijo žensko še bolj ljubko. Jecjala je, ne da bi si obrisala oči, sicer bi ji zardele.

»Da, moja draga, to je ostudno, to je ogabno, kar se mi je pripetilo. Vso noč nisem spala, niti minute; poslušaj, niti trenutka. Pazi, potipaj, kako udarja moje srce.«

Prijela je roko svoje prijateljice in jo položila na svoje prsi, na okroglo oblikovan čvrst omot ženskega srca, ki čestokrat zadostuje moškimi in jih zadržuje, da ne iščejo ničesar po dnim. — Njeno srce je v resnici močno udarjalo.

Nadaljevala je:

»To se mi je zgodilo včeraj popoldan... okrog četrte ure... ali okrog pol petih. Ne vem natančno. Ti poznaš dobro moje stanovanjske prostore, veš tudi da ima moja mala dvorana, kjer se vedno zadržujem, razgled na ulico Saint Lazare; in da rada slonim na oknu in opazujem ljudi, ki gredo mimo. Tako je prijetna četrta krog kolodvora, tako nemirna, tako živahna... končno, jaz ljubim to! Toraj včeraj; sedela sem na udobnem stolu, ki sem si ga dala namestiti tik okna; bilo je odprto in ničesar nisem razmišljala; vdihavala sem sveži zrak. Gotovo se spominjaš kako lepo vreme je bilo včeraj!«

»Nenadoma sem zapazila, da slonina nasprotni strani ulice na oknu neka ženska v rdeči obleki, jaz sem imela na sebi svetlosivo, veš, mojo lepo pepelnato obleko. Žensko ne poznam, nova najemnica, ki se je doselila pred kakim mesecem; in ker dežuje že mesec dni, je nisem še nikdar videla. Toda takoj sem opazila, da je prostaško dekle. Sprva se mi je jako gnusilo in sem se zgražala nad tem, da je tudi ona na oknu kakor jaz; nato pa sem se polagoma pričela zabavati z opazovanjem. Bila je oprta na komolce, prežala je na moške in

Jutranja molitev

Henry Bordeaux:

Radi nje je to storila...

Bila je obtožena neka tridesetletna ženska. Toliko je priznala sama; stvarno pa je izgledala starejša.

Jeanne Moncler — tako se je imenovala — je umorila svojega ljubimca na nenavadno podel način. Ustrelila ga je s samokresom ponoči, ko je spal.

Njine ljubimce je bil mehanik, ki je bil, kakor je ugotovila preiskava, več v svojem poklicu in dovolj zaslužil; toda kadar se je napil, je postal siten, zadirljiv in surov. Pil pa je zelo rad. Obtožbenka je zapustila zakonskega moža v Lilleu, odkoder je bila sama doma in je šla z ljubimcem v Pariz, v Ženevo ter na Savojsko. Njen mož je bil opisan kot zelo miren in priklonljiv človek, tako, da so vse okoliščine bile zanj jako obtežljive.

V začetku je odgovarjala precej lakonsko, kasneje pa se je vedno bolj razgrevala in je dolgočasno odgovarjala na predsednikova vprašanja:

— V Lilleu smo živeli mirno. Res je, moj mož je bil, kakor vsi drugi. Vse dni razen nedelj, je bil na delu, ob nedeljah pa je imel svojo družbo. Za me se ni dovelj brigal; prav tako ne za otroka. Tako je bil navajen. Imel pa je nekega prijatelja Claudea Labora, ki je čestokrat prihajal k njemu. Ni bil navaden prijatelj. Po strašnih mukah mu je uspelo, da se je rešil in ušel iz rova v rudniku, v trenutku, ko so vsi mislili, da je že mrtev. Vsa sem trepetala, kadar

je pripovedoval, kako je trpel v rovu, brez kruha, brez pomoči. Hotel je, da bi živela z njim. Toda, jaz nisem mogla z dvema. Nekega dne mi je dejal:

— Pojdi, beži!«

Vprašala sem ga:

— A otrok?

— Tam je oče.

— Ne, ne bom ga pustila. Moža že, toda otroka ne!

Večkrat je ponavljal svojo ponudbo, končno pa mi je dejal:

— Pa dobro! s sabo vzameva tudi malega.

Pristala sem in jutraj sva odšla. Cel dan naju je ločil od trenutka, preden je soproj izvedel oziroma zapazil, da žene ni v hiši. Dopotovala sva v Pariz. Imela sem pri sebi tudi nekaj denarja, ki mi je ostal še od dote. Claude bo lahko našel službo. Razumete; časopisi so pisali o njem in objavili celo njegovo sliko. Toda pred večerjo sva se nekoliko sporekla. Mali ni hotel zaspati in sem ga, kajpa, morala uspavati. Claude je bil nestrpen.

— Priznaj mi vendar klofuto.

— Nikdar ga nisem tepla.

Ali, da ga ne bi jezila, sem udarila otroka, ki se je zagledal vame in nato zajokal.

Ne vem, ali prav radi tega prvega večera ali radi česa drugega — Claude pač ni mogel otroka trpeti. Začetkoma še, vsaj dopovedati si je dal. Prinašal mi je tudi daril. Toda dete se ga je balo. Otroci so kakor živali; takoj čutijo, kdo jih ima rad, kdo jih mrzi. Kakor hitro

ga je zagledal, je malček pobegnil. Moram priznati, da je to Claudea še bolj jezilo. Skočil je za njim, da bi ga prištel k sebi, mimogrede pa ga je tudi ošvrknil, toda deček je vedno kričal bolj kot ga je v resnici bolelo.

V hiši ni bilo preveč prijetno: kakor v Lilleu. A ko se človek na nekaj navedi, se zopet težko odvadi. Klofuta je padla, kakor hitro je Claude zagledal prestrašenega revčka. Kadar mene ni bilo poleg, ga je naravnost pretepaval; včasih so se mu poznale celo oteklina. Claude se ni obotavljal. Otroci ni bil njegov; kaj mu je bilo mar! Nisem ga smela puščati samega. Vedno sem morala biti doma, ali pa sem ga jemala s seboj. Ob nedeljah je Claude vedno hotel, da ga pustiva samega. Ko pa je videl, da ga jemljem s seboj, sploh ni hotel več z nama. Nekega dne me je poslal, naj mu kupim tobaka. Prodajalna ni bila daleč, le nekaj minut proč. Nisem niti pomislila, da bi se v tem času lahko kaj pripetilo, toda ko sem se vrnila, ni bilo nikogar, ne Claudea, ne otroka. Vprašala sem hišno:

— Kam so šli?

— Z vozom so se odpeljali vsi trije.

— Vsi trije?

— Da! Vaš mož (misliti so, da sva poročena), otrok in še nekdo.

— In kam so se odpeljali?

— Tega ne vem.

Takoj sem se domislila in odhitela na Gare du Nord (severni kolodvor).

— Vlak v Lille, prosim vas?

— Tam, takoj bo odpeljal.

Hitro sem odšla na peron, kjer sem zagledala Claudea. Stal je pred vagonom in nekemu nekaj pripovedoval.

— A otrok?

— Ga ni tu.

Odprla sem vrata in videla, kako je otroka držal eden izmed Claudeovih prijateljev, neki delavec, ki sem ga poznala. Bil je doma iz Lillea. Zgrabila sem dete. Železničarji pa so kričali:

— Izstopite! Izstopite!

Izstopila sem, toda z otrokom. Claude ni zinj niti besede in vrnila sva se. Doma sem ga vprašala:

— Čemu si pri hotel poslati v Lille?

— Boljše mu bo pri očetu.

Mogoče bi mu bilo v resnici boljše pri očetu. Toda jaz nisem hotela tega. Kadar ima žena otroke, ne sme zapustiti moža, to je sigurno. Ako jih zapustiš, so brez matere; mučeniki, a ne otroci. Ako jih vzameš s seboj, so drugim v nadlego in povod preprirov. Toda, človek se zave tega šele pozneje, ko je že prepozno.

Od dne, ko sem preprečila njegovo nakano, je bilo še slabše.

Claude je stalno pijančeval in še bolj pretepaval malega. A, kadar sem mu branila, je tepel tudi mene. Toda, jaz sem ga vedno branila; Claudea pa nisem mogla zapustiti. Prvič radi tega ne, ker sva se v resnici imela rada in drugič, ker sem že itak zapustila moža. Ljudje bi me imeli za pokvarjeno žensko, to pa jaz nisem. Odpotovala sva v Ženevo ter prišla sem, kjer je Claude dobil delo. Toda glejte, tu je bilo še huje: v Parizu

moški so jo seveda ogledovali, vsi skoro vsi. Kadar so se približevali hiši, se je zdelo kakor da bi bili nečesar obdolženi, kajti ovohavali so jo, kakor ovohujejo psi divjačino. Mahoma so dvigali glave in se jako hitro spogledali z njo, kakor prostozidarji. Njen pogled je vabil: »Ali hočete?«

»Njihovi pa so odgovarjali: »Nimam časa,« ali: »Drugič,« oziroma: »Nimam denarja,« ali: »Skrij se nesrečnica!« Slednje so govorili pogledi dobrih očetov.

»Ne moreš si predstavljati kako je bilo smešno opazovati njeno ravnanje ali boljše njeno obrt.«

»Včasih je hitro zaprla okno in videla sem da se je kak gospod obrnil med vrati. Vjela ga je, kakor vjame ribič piškurja na trnek. Pogledala sem na uro. Ostal je pri njej dvajset do dvajset minut, nikoli več. Res; končno me je razgrel ta pajek. Sicer ni bila grda.

»Vprašala sem se: Kako neki dela, da se tako hitro in tako dobro oziroma popolnoma razume? Mar spremlja pogled tudi gib glave ali kretanja rok?«

»Vzela sem gledališki daljnogled da si ogledam njen postopek. Oh, bil je jako navaden: najprej pogled, nato nasmeh, potem rahla kretanja z glavo, ki je pomenila: »Pridite?« Toda vse tako mirno, negotovo, obzirno, da je treba mnogo spretnosti, ako hoče komu tako uspeti kakor njej.

»In vprašala sem se: Ali nebi zmogla tudi jaz kaj takega kakor ona, vabljuv pogled, drzen in ljubeč, namreč njene kretanje so bile jako ljubke.

»Šla sem, da poizkusim pred ogledalom. Moja draga, prekosila sem jo, posnemala sem jo mnogo bolje! Bila sem vzradoščena; in vrnila sem se k oknu.

Ubogo dekle ni osvajalo odslej nikogar več prav nikogar. V resnici, ni imela izgledov. Kako mora biti to strašno, na tak način si služiti kruh, strašno in včasih tudi zabavno, kajti med moškimi, ki jih srečujemo na ulici, so tudi taki, ki

»Namah je vse hodilo po mojem hodniku in samo eden na njenem. Solnce je zašlo. Prihajali so drug za drugim: mladi, stari, temnopolti in svetloasi, si vi in popolnoma beli.

»Videla sem nekaj prav ljubkih, moja draga lepših kakor moj mož in kakor tvoj, tvoj bivši soprog, ker si ločena. — Sedaj lahko izbiraš.

»Rekla sem si: Mar me bodo razumeli ako bi jim namignila; mene, dostojno žensko. In glej, prevzela me je neumna strast namigavati jim, neverjetna strast, razumeš, strasti... ki se jim ne moreš upirati! To se mi včasih pripeti. Zatrjevalo se mi je sicer (nek zdravnik mi je o tem pripovedoval) da možgani opice jako sličijo našim. Vedno moramo nekoga posnemati. Kadar ljubimo, posnemamo prvi mesec po svatbi naše može, nato naše ljubčke, naše prijatelje in naše izpovednike, če so dobri. Prisvajamo si njihova mnenja, posnemamo način govora, njihove besede, kretanje; skratka vse. Glupost.

»Končno, kadar me kakšna stvar preveč mika jo ponavljam venomer.

»Dejala sem si: Poizkusila bom na

enem, samo na enem, da se prepričam. Kaj se mi more pripetiti? Nič! Nasmehnila se bova in to bo vse. Nikdar več ga ne bom videla; ako ga pa vidim, me ne bo spoznal. In če bi me spoznal bi zanikala, boga mil!

»Pričela sem izbirati. Hotelo se mi je dobrega, krepostnega. Naenkrat sem zagledala velikega plavolasca, ki je prihajal; jako lep mladenič. Veš, svetlolase imam namreč jako rada.

»Pogledala sem ga. Tudi on me je pogledal. Nasmehnila sem se, on ravnotako; namignila sem mu; komaj, komaj. Prikimal je, »da« in, poslušaj moja draga, vstopil je! Šel je v hišo pri glavnem vhodu.

»Ne moreš si misliti, kaj se je zgodilo tokrat v meni! Mislija sem, da znorim. Ah! kakšen strah! Pomisli, govoril je s služničadjo. Z Jožefom, ki je tako udan mojemu možu! Jože je gotovo mislil, da se poznam že delj časa z gospodom.

»Kaj naj storim? reci? Kaj naj storim?«

Takoj nato je pozvonil, v trenutku. Kaj naj storil? Zdelo se mi je, da je najbolje ako mu stečem nasproti in povem, da se moti in ga naprositi da odide. Imel bo usmiljenje z žensko, z ubogo žensko! Odhitela sem k vratom in jih odprla ravno v trenutku, ko je pritisnil na zvonec.

»Jecljala sem, popolnoma zmedeno: »Pojdite, gospod, odidite, vi se motite, jaz sem dostojna ženska, poročena. To je pomota, velika pomota. Imela sem vas za prijatelja, ki ste mu močno podobni. Usmilite se me, gospod.«

»Prišel se je smejati, moja draga. Odgovoril je: »Dober dan moja mačica. Saj vendar veš, da poznam tvojo preteklost. Si poročena, tu imaš dva zlatnika mesto enega. Obdrži jih. Pojdiva, pokaži mi kam.«

»In potisnil me je ter zaprl za sabo vrata. Stala sem pred njim prestrašena, on pa me je objel krepko stisnil in prenesel v salon, ki je bil odprt.

»Prišel se je ozirati in ogledovati, kakor kak dražbeni komisar. »Presneto, je prijetno pri tebi, kako prijazno. Gotovo si trenutno v veliki zadregi, da sloniš na oknu!«

»Ponovno sem pričela moledovati: »Ah! Gospod! pojdite! odidite! Moj soprog se bo vrnil! Takoj bo tukaj, ob običajni uri! Zatrjem vam, da se motite!«

»On pa mi je mirno odvrnil: »Torej, moja draga, dovoli je tega. Ako se vrne tvoj soprog, mu bom dal (sto sujev) srebrnjak, da si nabavi kaj na nasprotni strani.«

»Ko je zapazil na kaminu Roulovo sliko, me je vprašal:

— Je to tvoj... tvoj soprog?

— Da, to je on.

— Prijeten gobec. In to, kdo je to?

Tvoja prijateljica?

»Bila je tvoja slika, draga moja, več tista v balski toaleti. Nisem vedela več kaj govorim, jecljala sem:

— Da, to je moja prijateljica.

— Jako ljubka. Me boš seznanila z njo.

»Ura je bila pet, a Roul se vrača vedno ob pol šestih. Ako bi se vrnil predno bi on odšel, pomisli vendar! Torej, torej... izgubila sem glavo... popolno-

ma... mislija sem... mislija sem da je najbolje da... da se... da se odkrijam tega človeka... čim prej mogoče... Kasneje bi bilo prepozno... razumeš... in... in pomisli... morala sem ker sem morala... on sicer nebi bil prej odšel. Torej, sem... sem... zapahnila vrata salona... Pomisli...

Markiza de Renedon se je pričela smeti, res prav neumna. Glavo je zarila v blazino in se smejala, da se je zibalala cela postelja.

Ko se je nekoliko pomirila je vprašala:

— Ali je bil lep?

— Da.

— In tebi je žal?

— Toda... glej... pomisli... moja draga... dejal je, da bo jutri v istem času zopet prišel. Mene... mene je močno strah... Nimaš pojma kako se odovratim... in kako rad je pri meni... Kaj naj storim... reci... kaj naj storim?

Markiza se je dvignila v postelji in sede razmišljala: nato pa je hitro dejala:

— Da! ga zapreti!

Baronesa je osupnila. Jecljaje je vprašala:

— Kako? Kaj si rekla? Kaj vendar misliš. Zapreti ga? Pod kakšno pretvezo?

— Popolnoma enostavno. Greš h komisariju, mu poveš da te nek gospod naslednje tri mesece, da si je včeraj celo drznil priti k tebi, da ti je grozil, da te

poseti zopet jutri in prosiš za zaščito. Dal ti bo dva policijska uradnika, ki ga bosta aretirala.

— Toda, moja draga, ako jima poveš... Ne bodo mu verjeli neumnica, ako boš komisariju dobro razložila zgodbo. Verjeli bodo tebi, ženski brez lib in graje.

— Kaj takega si nebi nikdar upala.

— Moraš, moja draga, sicer si izgubiš jena.

— Pomisli... da me osramoti, ko ga aretirajo.

— Dobro, imela boš priče, in ga boš tirala pred sodišče.

— Tožiti ga — čemu?

— Radi žalitve. V takih slučajih moramo biti nemišljeni.

— Da pod to pretvezo... je nekaj kar mi je jako nadležno, zelo nadležno... Pustil mi je... dva cekina... na kaminu.

— Dva zlatnika?

— Da.

— Ne več?

— Ne.

— To je malo. Zame

žujoče. Mar ne?

— Dobro! Kaj naj napravim s tem denarjem?

Markiza je malce omahovala, nato pa je odgovorila resno:

— Draga moja... moraš ga... moraš ga podariti svojemu soprogu... vse drugo bi bilo krivično. Prevel V. C.

Čisti računi

Gojil sem vedno srčno željo, da se ob dani priliki spomnim tudi mladega Ahasvera iz domače vasi, s katerim sva se poznejša leta mnogokrat srečala na cesti življenja. Bil je to vseskozi pošten človek, ki se ni, četudi ni imel ničesar svojega, nikdar dotaknil tuje lastnine. Postave je bil visoke, lepo zraščene, vitek dečko, ki ga je pozneje večna hoja in nepokojno tavanje po svetu in težko delo, ki se ga je tudi včasih lotil, nekoliko vpognilo v plečih. Na lepo zunanost in svaženo obleko je polagal izredno veliko pazljivost, tako da je kljub svojemu potepu po svetu skoraj vedno dostojno oblečen. Seveda se je tudi dogodilo, da je bila njegova zunanost malo manj prikupljiva, takrat pa tudi tam ni bil s seboj zadovoljen in vse njegovo stremljenje se je osredotočevalo na misel, kje bi spet prišel do čedne obleke.

Doma je bil na cesti. Toliko časa namreč nikdar ni ostal v enem kraju, da bi sploh bilo vredno, da si najame svojo lastno stanovanje.

Pri meni se je ustavljal redno vsako leto po več tednov. Delal je zanesljivo, dobil svojo plačo in spričevalo o delu, a se je z njim izkazal pred očesom pravice in z bogom je šel zopet po svetu.

Nekoč sem ga skušal ustaviti in sem si zato pripravil cel kup lepih besed, da ga »rešim«, pa ni vse nič izdalo, prišel sem namreč za par let prepozno.

Tonek mi je samo odkimal in dejal:

»Ne morem oč, je že prepozno.«

Potem mi je razložil začetek in potek svojega potepuštva tako-le:

Ko mi je bil izplačan delež po moji rajni materi, sem bil v prvem trenutku v neljubi zadregi, kaj naj pravzaprav počnem z vsem tistim denarjem in prišla mi je usodna misel, da grem in pogledam kje ste in kako se imate v Ziljski dolini. Menda se še spominjate mojega prvega obiska. To je bil moj prvi korak v svet, odkoder pozneje nisem našel več poti nazaj. Ker sem bil že pri vas, zakaj bi še brata ne obiskal v Tirolih! Lepe in slikovite pokrajine sem vedno rad gledal; zato sem šel raje peš in čez Ziljski vrh prišel ob Dravo. Spotoma se mi pridruži mlad potep, ki je hladnokrvno prosjačil od hiše do hiše ob cesti. Kmalu sva bila prijatelja in baš on me je vpeljal v tajnost popotnih ljudi. Šla sva skupaj v hiše, kjer je vselej on vodil besedo. Čez par dni pa sem kot zaslužek že sam znal obiskati hiše, vsak večer pa sva si privoščila par litrov najboljšega tirolca. Ceste so lepe, kraj krasni in dobro ljudstvo, zraven vsega pa nič dela; ob najlepših dnevih sva ležala v senci na hrbtu — kaj sem še hotel, kje je še lepše življenje na svetu! Tako sva hodila dneve in tedne; vidite, od tedaj sem začel potovati po svetu in ostal sem do danes in za živ dan na cesti. Danes ne najdem nikjer več miru. Ponujale so se mi že prav čedne službe, imel sem že parkrat za moje razmere sijajno eksistenco, pa me obide potna strast in jaz pustim vse, tudi delavsko knjižico, in ne morem prej najti počitka, dokler ne čutim prašne ceste pod nogami. Šele po par dneh se zavem, takrat pa je navadno že prepozno. Moja služba je že v drugih rokah, jaz pa tavam sam

je Claude še imel kako zabavo, tu pa ni imel ničesar. Edino razvedriljo mu je bilo pretepanje otroka.

Nekega večera je prišel domov bolj pijan, kakor ponavadi. V roki je imel samokres.

— Pazi, je našit.

— Zakaj?

— Da obračunam z njim!

— S kom?

— Z otrokom.

Hotela sem vzeti orožje. On me je odrinil in pomeril na malega. Nisem se zganila. Bila sem kakor zledenela. Čakala sem. Vedela sem, da bo Claude takoj ustrelil, kakor hitro bi se zganila jaz, ali dete. Toda nitj otrok se ni zganil. Menda se je tudi prestrašil, čeprav ni razumel. Ko je Claude prestrašil roko, nisem rekla ničesar. Nato je zaspal. Vzela sem samokres, ki je ležal na mizi poleg njega. Eno nogo sem imela v postelji, z drugo pa sem stala na tleh. Surožila sem popolnoma od blizu, naravnost v sence, kar pomeni gotovo smrt. Ni se niti zganil. Bilo je končano.

Ko je obtoženka končala svojo povest, je skrla glavo v roke, kakor da bi ne hotela gledati prizora, ki ga je opisala. V nervozni tišini, ki je nastala, ji je predsednik stavil še tole vprašanje:

— In kaj ste storili potem?

Odgovorila je mirno, da je mraz oblihl vse, ki so bili v porotni dvorani:

— Poljubila sem malega. Saj sem to storila zavoljo njega.

— O —

I. Mravljak:

Vuzenica

(Črtice po zgodovinskih virih).

L. 1299 ga nahajamo med posredovalca spora med Henrikom Viltužanom in vojvoda Rudolfom III. Imenovani Henrik je imel najbrže v Protipravni lasti že od leta 1290 (pa do 1299 mutski grad z mitnico in pritlikinami. (Orožen, Bistum Lavant I. str. 122, sicer bržčas ne bi bil že 1290 daroval mutskim avguštincem posestva). Ko je vojv. Albreht postal l. 1298 rimsko-nemški cesar, je določil za regenta notranje-avstrijskih dežel svojega sina Rudolfa. Ta je istega l. prevzel vladno in med drugimi zahteval »iure principatus« (s pravico deželnega kneza) tudi od Viltužana, da mu mora izročiti mutski grad s pritlikinami. Ker Henrik tega z dobrega ni hotel storiti, trdeč, da je to njegova neoporečna last, je po dolgem sem in tja poslal vojvoda pred Muto vojsko, ki so mu jo dali sekovski škof Ulrik, grof Friderik Vovbrški, maršal Herman Landenberški, grof Haug Teufenski, plem. Hakenberg in pl. Hohenlohe, in je dal oblegati grad. K zadnjemu napadu, ki ga je hotel sam voditi in da vidi razdejanje gradu in ponižanje Viltužana, je sam prišel na Muto. Toda do tega ni prišlo, ker so v zadnjem trenutku, bilo je proti pomlad di 1299, posredoval mirno rešitev spo-

ra prijatelji in sorodniki Viltužana, namreč Kolon Vuzeniški, Bertold Emerberški, pl. Aufenstein in pl. Weisseneck. Muški grad s pritlikinami je dobil vojvoda Rudolf, Viltužan pa zato od njega 200 mark srebra.

Kolon IV. je bil tudi priča pri raznih daritvah, posestnih izmenah in sličnih aktih in ga nahajamo kot pečatitelja takih listin šestkrat. Njegov pečat se je nekoliko razlikuje od pečata Kolona III. v besedilu, ki se glasi: † S. CHOLONIS. DE. SELDENHOVEN., in če je jednak. O njegovih vitezhih Ulriku, Berhtoldu, Haidenraihu bomo še slišali pozneje.

Kakor vidimo iz rečenega, je bil tudi ta gospod Vuzeniški znamenita oseba, le da se je menda bolj brigal za svoje gospodarstvo kakor za državne posle; (vsaj na znanih listinah ga ne nahajamo nikdar v bližini cesarja ali deželnega kneza.)

Tako pridemo do zadnjega gospoda Vuzeniškega, Kolona petega. Bil je v sorodstvu s celjskima grofoma Hermanom in Ulrikom, z Ivanom iz Šumberka in pl. Aufenstein. Elizabeta, hči slednjega imenovanega je bila njegova soproga ter se je po njegovi smrti v drugi omožila s Pilgrinom iz Pucheima.

Kolon V. je kupil l. 1345 nekaj posestev pri Trbonjah, Slovenjgradcu in pri Puhanštajnu za 36 mark srebra, leto nato od Werianta iz Tisinga dvor v Tisingu za 50 fl. Vuzeničanka Kristina je imela od Kolona v fevd nekaj posestev, katera je podarila po njeni smrti l. 1352

svojemu podložniku Ditmaru Kuhel. L. 1356 je prepuštil Petru iz Zabiaka eno kmetijo v Kranjah, šest let pozneje pa je kupil od Wulfringa iz Snifelda neke dohodke in 20 veder vinskega pridelka v Krčnici za 210 fl.

Slišali smo že, da si je Kolonov prednik pridobil z ženitvijo grad Šumberk. Najbrže pa je prišel Kolon V. v denarne stiske, ker izvemo že l. 1353, da je prodal polovico gradu Šumberka z vsemi pritlikinami za 100 funtov dunajskih penozov Rainprehtu iz Šumberka, dve leti potem pa je volil istemu še drugo polovico gradu. Zaradi tega gradu je pozneje nastal prepri. Nazadnje se je Kolon leta 1360 pogodil glede gradu s svojim stricem Ivanom iz Šumberka, naslednjega leta pa ga nahajamo že kot užitek, ki ga je imel dobivati iz dohodkov imenovanega gradu.

Vuzeniški grad s trgov vred je Kolon leta 1359 volil svojemu bratrancu Viljemu iz Glineka, a pozneje (1361) ga je odstopil avstrijskemu vojvodi Rudolfu IV. (Ustanovitelju), kar je šentpavelski opat Konrad kot fevdni gospod leta 1363 potrdil. Tudi ta Kolon je imel od šentpavelskega samostana v fevd one kmetije, dvorce in desetine pri Ribnici in ob Velki ter desetine na Remšniku, kakor izvemo iz listine vojvode Rudolfa l. 1363. Ta listina tudi določa, da imajo fevdi po smrti Kolona V. pasti nazaj v popolno last šentpavelskega samostana. Od leta 1358 je bil Kolon V. glavar v Pordenone (na Beneškem) ter mu je

med tujimi ljudmi, brez strehe in brez sredstev, sam na širni cesti.

Kakor vsaka stran ima seveda tudi to nebrzdano življenje svojo senčno stran. Nihče, posebno mlad, zdrav in močan človek, ne sme živeti samo od žuljev tujih ljudi. Orožniki strogo pazijo nanje. Zmikanje mi je nevarno, če se srečamo z njimi na cesti. Nekateri so strogi, drugi pa cinični. Nič ni prijetno, če se ta ali oni pošali:

»Kam pa, prijatelj? Odgovori se navadno: »Za delom.«

»Odkod pa to?«

»Od tam in tam.«

»Kako dolgo pa smo že na cesti?«

To vprašanje je posebno nevarno. Imate knjižico? »Imam«. Kaj pa z denarjem?

»Imate vsaj en goldinar premoženja?«

Taka vprašanja so silno neljuba in imajo lahko tudi nerodne posledice. Kdor je na en mesec dni brez dela, ga vsak orožnik brez posebnih ceremonij odpelje v luknjo. Tam posediš nekaj dni, potem pa te na občinske stroške po odgonu pošljejo k domačim.

Slabo pri tem pohajkovanju je tudi vsako noč drugo ležišče in vsak dan druga prehrana. Malokdaj se mora tak človek pravilno umiti in snažno očistiti. Nihče nas ne pusti v snažno posteljo. Se to malo, kar imamo, se naglo umaze. A ni samo to. Ker nikdar ne morem izmenjati obleke, ni samo večno blatna tudi strga se preče ko v normalnih razmerah. In če se nahaja popotnik enkrat v tem neprijetnem položaju, potem pada kar sam od sebe vedno nižje in nižje dokler se ne znajde v družbi navadnih barab in pocestnih potepov.

Barabe so tista človeška družba, ki se jih vse izogiba. Najraje žive od beračenja. Če sploh delajo, opravljajo najtežja dela, gradijo železnice in ceste, delajo v kamnolomih in pri stavbah. V skrajni sili pomagajo tudi na kmetih. Pa ne posebno radi, ker tam ni veliko zaslužka. Pa jih tudi kmetje ne jemljejo radi na delo, ker niso stanoviti, kmet pa ne rabi takega delavca. No, zdaj sem tudi jaz med njimi, kaj si hočem, je že kar je.

Tako mi je razlagal moj znanec polet svojega življenja v vedno nižje in nižje sloje, recimo do usedline človeški družbi.

Kot tak je pomagal graditi železnico skozi Podrožico, po dravski dolini tja proti Celovcu.

Težko delo, slaba hrana in še slabša obleka so depimirajoče uplivali na njegovo duševno razpoloženje.

Ves razbit in razčepan se nek večer javi pri meni. Vselej sem ga bil vesel, če mi je prinesel kak glas in novice od doma.

Takoj sem opazil, kaj mu manjka. — Vprašam ga, torej če upa vsaj par tednov ostati pri delu in kak je ta zaslužek itd.

»Koliko lahko deneš na teden na stran?«

»Dva goldinaria že.«

»Dobro. Poslušaj, ali bi hotel ti meni vsako soboto izročiti tista dva goldinaria?«

»Zakaj?«

Jaz bi ti ju shranil, v večih tednih imaš že 10 gld. in za tvoje razmere prav čedno obleko. Šel boš zopet lahko med ljudi in ne bo se ti treba zagovarjati pred žandarji.«

Nekaj časa pomišlja, potem mi izroči prvi sold, dva goldinaria in se poslovil. Jaz sem lepo shranil izročeni denar in čakal na prihodnji obrok. Sobota mine, Toneta ni od nikoder in tudi vesti o njem ni nobene, čakam še en teden, pa zopet nič ne priinese. Pač pa mi kmalu nato pošlje dopisnico iz Banjaluke, kjer mi naznanja, da mladi žito pri nekem Svabu in ker je pri stroju zelo vroče, naj mu pošljem tisti denar, ki ga je shranil pri meni.

Seveda mu na to nisem odgovoril.

Osip Dimi

Detje

»No, doktor, ali je bolje? Ja? Bolje?«

Mlada žena je pogledala zdravniku v oči, kakor da je od njega odvisno, če bo dete ozdravelo ali ne.

Zdravnik — vsak dober zdravnik mora biti obenem dober igralec — si je vzela nosa očala, jih mirno otrl, čeprav ni bilo za to povoda in odgovoril počasi:

»Mislim, da je troku že dosti bolje. Dajajte mu točno zdravila in glavna stvar — fantiček mora spati. Da, spati, to je najboljšo zdravilo.«

»Prisrčna hvala, dragi doktor... Seveda: spati,« je odgovorila lepa, mlada žena. »Jack, pridi vendar sem; ali slišiš, kaj pravi zdravnik?«

Jack, mlad otrokove oče, je stopil iz svoje sobe.

»Slišim, seveda slišim.« — obrnil se je k zdravniku. »Tukaj je vaš klobuk, doktor.«

»Jutri pridem zopet,« je rekel zdravnik in komaj vidno namignil Jacku, češ: »Z vami bi rad govoril.«

»Jutri, dobro,« je odgovoril oče. »Saj poznate pot, tukajle se pride do stopnjice.«

Z zdravnikom sta šla v predsobo in on je zaprl vrata, da ne bi njegova žena slišala pogovora.

»Dete?« je izpregovoril Jack vprašujoče boječe. »Kako je z otrokom?«

»Dragi prijatelj,« je odgovoril zdravnik. »Vidva oba sta mlada in zdrava. Imela bosta še mnogo otrok.«

»To pomeni, doktor?« je začel mladi oče, »to pomeni, da...«

»Vaš fantiček je zelo bolan,« je tiho odvrnil zdravnik, »zbogom.«

»Toda, jutri pridete?«

»Zakaj?« je vprašal zdravnik kratko in rezko in v odgovoru je bilo jasno, razločno povedano vse.

Naslednje jutro se je stanje otroka zboljšalo. Štiriletni deček je odprl oči in se skušal nasmehniti.

»Mama,« je zaklical tiho, »kaj me tako teži! Ali sem jedel železo?«

»Kakšno železo, moj ljubček?«

»Tu notri v meni je vse polno težkega črnega železa,« je zašepetalo dete. V tem je zapazilo očeta:

Ko je počakal toliko dni, kakor rabi pismo iz Bosne na Koroško in zopet nazaj, dobim že drugo, bolj energično karto.

Pisal mi je: »Zakaj mi ne pošljete mojega denarja. Mar mislite, da naj slamo žrem, tu doli med temi hudiči?« Pošljite mi ga takoj, jaz ne morem dalje čakati. S srčnim pozdravom Vaš Anton.

Tudi zdaj nisem reagiral. Mislim sem namreč, bo že še prišel čas, ko jih bo Tone bolj hudo potreben. Morebiti še kdaj kaj prinese in fant bo spet čedno oblečen.

In kak je konec te povesti?

Štiri dni po tem dogodku jo dobri Tonek lastnoročno primaha iz Bosne. Potoval je cele štiri dni in si iz Banjaluke sam prišel po štiri krone na Koroško. Računi morajo biti čisti.

»Oče, zrakoplov?«

»Kaj, dečko moj?«

»Železo,« je ponovil fantek.

To je bila njegova zadnja beseda; pol ure pozneje je bil mrtev.

Ko sta minila prva dva meseca in se je mlada dvojica nekoliko potolazila, je rekel mož, tiho, a resno svoji ženi, kar mu je rekel zdravnik dan pred otrokovo smrtjo:

»Midva sva mlada in zdrava in ljubiva se.«

»Da,« je odvrnila mlada žena in ga objela.

Naslednjega dne, ko je bil Jack v pisarni, je šla tudi ona na delo. Bilo je to posebno delo: začela je spravljati vse, kar jo je le količkaj spominjalo umrlega sinčka: njegove igračke, perilo, obleke, čevlje, slike, vse je žena zbrala in spravila v velik kovček. Vrtar pa ga je zanesel v klet. Mlada žena si je nadelala lahko, svetlo obleko in ko je Jack prišel domov, jo je našel smejočo se, lepo oblečeno in nekoliko kaketno. Pristrčno jo je poljubil in postal tudi on vesel. Pri večerji ji je pripovedoval o svojih opravkih, svetlih in upih. Poslušala ga je pazljivo, svetlovala mu kakor nekdanj pred, kaj naj stori in kaj naj opusti in kakor preje je tudi tokrat z veseljem poslušal njene modre in praktične nasvete.

»Veš kaj?« mu je nenadoma rekla. »Odpotujva za nekaj tednov.«

»Kam hočeš potovati?« jo je vprašal.

»Ah, to je vseeno, samo da je veselo in da bo mnogo družbe.«

»Ideja!« je pristavil Jack. »Peljiva se tjakaj, kjer sva bila pred petimi leti.«

»Na našinem ženitovanjskem potovanju, tja, kjer sva prebila medene tedne?«

»Da.«

Ogledovala ga je, in merila, kakor pač opazujejo ženske moža, kadar hočejo uganiti njihove namene. Nato se je kaketno nasmehnila, ravno tako kakor pred petimi leti.

»Dobro, odpeljeva se prihodnjo nedeljo.«

Nekaj dni za tem sta oba sedela da-leč od Newyorka v majhnem, domačem podeželskem hotelu, poslušala sta Jazz

godbo, globoko si gledala v oči in mladi parčki v bližini so bili prepričani, da se nahajata na ženitovanjskem potovanju.

Mladi ljudje se v ostalem niso mnogo brigali za Jacka in njegovo spremljevalko. Bili so preveč zaposleni sami s seboj, kajti nahajali so se na ženitovanjskem potovanju, vsi so se komaj poročili. Sta pač dva novorojenca več tukaj — je bilo splošno mnenje.

Jack in njegova žena sta plesala, se smejala, hodila na sprehode in se zabavala kolikor sta se mogla. Niti enkrat ni kateri izmed njiju omenil umrlo dete. Ne samo to, prisilila sta se, sploh o tem ne razmišljati. Nista ga pozabila, ne, toda imela sta nekaj važnejšega v mislih; mrtvo dete je lahko čakalo...

Tako je minil mesec. Vrnila sta se v Newyork. Zadovoljni nasmešek mirne sreče ju je preveval. In kmalu so uganili njuni prijatelji, da bo v njunem življenju nastopilo nekaj veselega in lepega: žena je postajala mati.

Vse je šlo v redu. V pravem času je zagledal luč sveta deček in srečna starša sta si šepetala:

»Tako podoben je umrlemu detetu...«

Ko je mati vstala iz postelje, je naj prej rekla vrtarju:

»Prinesite mi kovček iz kleti.«

In vzele je iz njega vse stvari, ogledovala igračke, poljubovala male čevličke in jokala, jokala bridko za svojim majhnim fantkom.

Sedaj je mirno jokala; kajti imela je bitje, ki ga je bila vesela.

Pêle-mêle

Srečna dolarska dežela.

Polagoma umirajo ameriški milijonarji, ki so začeli svojo karijero s kolportažo časopisov itd. Brata Van Sweringen, ki sta tudi začela svojo karijero kot časopisna raznašalca v Clevelandu, spadata med redke prikazni. Pred devetimi leti sta imela v celem 520.000 dolarjev. Sedaj ima neki posredovalni zavod njihovo ponudbo za fuzijo nekaterih ameriških železniških družb. Ta transakcija bi prinesla bratoma malenkost 75 milijonov dolarjev. Kaj naj počneta z njimi? Tega brata doslej nista vedela. Oba sta samca, ne pijeta in ne kadita, temveč se docela posvečata delu. Starejši brat je ure in ure odgovarjal o priliki gornje ponudbe na komplicirana vprašanja v prometni tehniki, transportnih tarifah, denarnem položaju itd. Vse to je vedel na pamet. Ko ga je predsednik komisije vprašal, koliko ima plače kot ravnatelj, je odgovoril, da ne ve natanko, zdi se mu pa, da ima 45.000 dolarjev letno. Predsednik železniške družbe pa mu je pojasnil, da ima samo 25.000 dolarjev letne plače, kar ga ni prav nič presenetilo. Mogoče bo sedaj zahteval povišanje.

Hebrejščina postaja živ jezik. V Palestini se hebrejški jezik močno širi, kljub temu, da doslej ni bil splošno v rabi, temveč zgolj pri obredih. Pred vojno je bilo v Palestini 12 židovskih šol s 1000 dijak, sedaj pa je že 168 šol s 1620 učitelji in 16.000 dijak.

vojvoda Rudolf zastavil za 5.792 fl, katero svoto mu je dolgoval za službovanje v Venzoni in Zordenone, in za 1.800 fl, kateri dolg je izviral še izza vojvode Albrehta II., še mitnico v Venzoni. Od istega vojvode je dobil v zastavo za 1.300 funtov penzov l. 1364 tudi gospostvo v Slovenjgradu.

Leta 1366 je Kolon volil Vuzeniški grad s trgom in vsemi drugimi pritliklami vred ter tudi vsa druga svoja posestva — (medtem je namreč vojvoda Rudolf umrl) — svojima stricema celiskima grofoma Ulriku in Hermanu; leto pozneje jima je zastavil še svoj grad v Vrbovcu (pri Mozirju) in njega pritlikline za 1.000 fl.

V kako visokih časteh je bil pri sodobnikih, nam priča tudi dejstvo, da so naprosili med drugimi in njega, ko sta se prepirala Neža, vdova Friderika Walsejca in njen bratranec Eberhart (Walsejec) zaradi zapuščine umrlega Friderika, da je posredoval poravnavo (l. 1362). Naslednjega leta pa ga nahajamo še kot deželnega glavarja Štajerske. Iz pozne jeseni 1363 izvemo, da je bil vojvoda Rudolf IV. v vojni z Bavarci, ker so ti zahtevali zase Tirolsko, ki jo je posedoval Rudolf. Med štajerskimi vazali, ki so pripeljali vojvodi obilno pomoč, nahajamo (poleg Celjanov, Stubenbergov, Korošcev, Ortenburžanov, pl. Weissenek itd.) tudi Kolona Vuzeniškega. Menda pri tej priliki, ko so šle čete Rudolfa na pomoč, so napravile tudi po posestvih oglejskega patrijarha dokaj škodo, ker

izvemo iz navodil, katere je dal patrijarh svojemu odposlanecu Ludoviku, da se naj pritoži pri cesarju zoper vojvoda Rudolfa in »de crudelibus et asperis destructionibus«, katere so prizadejali grof celjski, grof Ortenburški in »dominus Cuol de Saldinoven«. Kolon je tudi osebno spremljal svojega gospoda z vojsko na Tirolsko, pa se je menda ravno pri tem pohodu precej zadolžil, (svoje čete sam vzdrževati, ni bila malenkost!) ker je prišel nazaj zastavil (l. 1364) svoja posestva pri Murau-u Ulriku pl. Stubenberg za 1.000 fl. grad Pernhartal pa Ivanu pl. Haslavu za 750 fl. — Kot nagrado za požrtvovalnost pa je dobil potem od vojvode neke fevde v Benečiji in v zastavo lastelinstvo v Slovenjgradu.

Bil je, kakor pravijo listine, deželni glavar od 1363 do 1367, in kot takemu so mu naročili in vojvoda Rudolf (l. 1365) in po njegovi smrti vojvodi Albreht in Leopold (l. 1366), da naj posebno ščiti lavantinsko škofijo. (Ravno lavantinsko, njegovo sosedo! To nam daje misliti. Najbrž je listina hotela s tem reči, naj jo že pusti na miru in ne nadleguje vedno. — toda o dež. glavarju se to vendar ni smelo napisati!) Tudi ga je kot deželnega glavarja naprosil runski samostan, da razsodi spor z Ortelom iz Turna radi nekaj spornih posestij in še z drugih stranij je bil večkrat naprošen, da ali pečati listino ali prisostvuje kaki razpravi kot priča.

Da je tudi kot deželni glavar bil večkrat v svoji domačiji Vuzenici, da uredi

eno in drugo, to smemo s sigurnostjo trditi. En slučaj nam je znan l. 1366 je tukaj dal Dankelu (iz Vuzenice) v fevd tri posestva; tri leta vseje (5. avgusta 1369) pa je podelil Ulriku Ungerl, županu v Vuzenici, nižje sodne pravice. Od takrat pa do l. 1848, skoraj 500 let, je bil vuzeniški župnik tudi sodnik čez svoje ljudi. — Glasom listine od 8. nov. 1368 je tudi dobil Kolon od Konrada pl. Aufenstein, svojega svaka in maršala na Koroškem, izplačanih 1.000 funtov dunajskih penzov kot dedščino svoje žene Elizabete za očetom, leto kasneje pa je dal svoji teti Alheit pl. Weisseneck dve kmetiji, eno »in Porzant«, drugo »in der Gruben« z določilom, da naj ti dve kmetiji po njeni smrti pripadeta samostanu dominikan v Marenbergu za eno obletnico zanj. — Leta 1370 (8. julija) izjavi Kolon in njegova soproga, da se odrečeta vsem terjatvam, katere bi mogla imeti na tistih očetovih in bratrančevih (Aufensteinških) posestvih, katere so prišla v roke avstr. vojvodima Albrehtu in Leopoldu; pač na mora vojvoda Albreht izplačati Elizabeti jutro.

Kolon se je večkrat zadolžil pri raznih osebah. Leta 1364 je žid Muš iz Maribora izjavil, da je Kolon poravnal svoje dolgove pri njem. Nekoliko Kolonovih dolgov je po njegovi smrti poplačal celjski grof Herman l. 1380 Pervoldu Klingenfurtu; isti grof se je tudi l. 1378 pogodil z Nachimom, židom v Slovenjgradu in njegovim bratom Mušem zaradi terjatev, katere sta imela ta dva do

Kolona Vuzeniškega. Pred letom 1370 si je Kolon našel večje posojilo pri celjskih židih Muselu in Kadgenu, pri katerem (posojilu) se je Katarina pl. Liechtenstein, vdova po Henriku Viltuškim zavezala kot porokinja. Bržčas to posojilo sta l. 1377 celjska grofa Herman in Viljem povrnila, ker sta izjavila, žida Kadšim in Šebel, (imena, posebno židovska, so na listinah navadno spačena, zato je lahko mogoče, da sta to zgoraj imenovana žida Kadgen in Mušel), da sta grofa poravnala vse dolgove, katere so pri njima naredili gospodje vuzeniški. — Za 100 fl se je Kolon zadolžil tudi pri zlatarju Ulriku in Solnogradu, kateri je to terjatev leta 1380 odstopil Ortleinu Vislarju.

Kolon je bil od leta 1363 do svoje smrti (bržčas januarja 1374) tudi stolnik deželnega kneza in je ta čast po njegovi smrti prešla na Viljema iz Glinika, ki je podedoval za njim tudi del vuzeniškega vlastelinstva, kar je pa l. 1376 odstopil celjskima grofoma. Dediči večine ostalega Kolonovega imetja pa so bili celjski grofi, o katerih še bode mo obširneje slišati pozneje.

To je približno vse, kar vemo po listinah iz življenja, delovanje in gospodovanja zadnjega gospoda Vuzeniškega. Izumrla je ž njim velenjedna in visokolemiska rodbina, ki bi se bila sigurno povzpela še do višjega plemstva, če bi jim bila usoda v potomstvu milejša.

Ako sedaj premetrimo vse, kar smo tukaj izvedeli o gospodih vuzeniških,

Kultura in umetnost

H. Družević:

Organizacija naših pevskih in glasbenih prilik

V muzikalnem pokretu razločujemo dve glavni struji: pevsko in instrumentalno. V primitivni razvojni dobi ste bili obe organsko združeni. Instrumentalna glasba je bila nekaka spremljevalka in služiteljica petja; zavzemala je podrejeno mesto. Grški kitaristi, nordijski bardji, francoski trubadurji, nemški mimesängerji in današnji srbski guslarji spominjajo na to muzikalno-razvojno stopnjo. Instrumentalna glasba se je polagoma začela ločiti od petja in hoditi svojo lastno razvojno pot.

Neko sličnost najdemo tudi v naši domači glasbeni zgodovini. V prvih časih slovenskega kulturnega pokreta so bile čitalnice takorekoč prosvetne matice, ki so se udeleževale vsestransko. V čitalnicah se je popevalo, predavalo, igralo, telovadilo itd. Kmalu se je pokazala potreba po ekonomski razdelitvi dela. Osnovali so se razni odseki, ki jim je bila naloga, gojiti intenzivno to in ono stroko. Bili so to pevski, dramski, telovadni, športni itd. odseki. Iz teh se se tekom časa izcimila naša prosvetna društva. Razvoj se je vršil torej naravnim potom in tudi predvojni Maribor je hodil to razvojno pot, dasiravno takratne vladajoče razmere niso bile posebno naklonjene kulturnemu delu slovenskega življa. Vsa kulturna društva so se borila za svoj obstanek in zavno ta boj je niti nekako ono življensko moč, ki je silila k razmahu. Treba je bilo pač postavljati protiteži smotrenemu delovanju nemških raznorodovalnih društev.

V pevskem oziru najdemo tukaj zanimivo prikazen, ki nam že danes izsiljuje veliko občudovanje. Nemci so imeli v vseh spodnještajerskih trgih in mestih vrlo organizirana pevstva, ki so bila združena v posebni pevski zvezi. Tega Slovenci niso zmogli. In kaj so storili, da zaježijo upliv te mogočne nemške organizacije? Ker jim niso bila na razpolago posamezna lokalna pevstva, so osnovali pevsko društvo, katerega posamezni udje so bili takorekoč na celim tem ozemlju. Združili so kratkoma svoje najbolje pevke moči in nastalo je Slovensko pevsko društvo s sedežem v Ptuj (1882). Danes, ko imamo primerno perspektivo in moremo presojudati ta pokret z višjega vidika, moramo uprav občudovati dalekovidnost in organizatorično usposobljenost takratnih pevcev-rodoljubov. — Ustvarili so svojevrstno organizacijo, ki ni bila samo v pevskem oziru najpomembnejša, temveč istotako tudi v družabnem in nacionalnem: Bila je to organizacija, ki je vsebovala potezo splošnosti in je segala v najširje plasti naroda. Vzrastla je takorekoč iz potrebe časa in njena oblika se je prilagodila danim prilikam. Ker se je ideja te svoje-

vrstne organizacije rodila pri Ptujskih rodoljubih, je ostal sedež društva v Ptuj, akoravno je bil Maribor kulturno središče in je bil tudi prvi nastop celokupnega zbora v Mariboru. Bila je to zanimiva doba in zanimiva je zgodovina tega društva. Ko je društvo po 20letnem delovanju svojo nalogo izvršilo in je dalo pobudo k ustanovitvi lokalnih pevskih zborov, je stopilo iz pozorišča. Treba bi bilo sedaj združiti nastale pevске zbornice, a tukaj so se javljale velike težkoče, ki so koreninile v takratnih političnih razmerah.

Do ustvaritve instrumentalnih edinic v predvojni dobi sploh ni rišlo, ker smo samo peli in nismo vozili tudi instrumentalnega pokreta. Glasbeno društvo v Mariboru so osnovali tudi bivačji Čehi, ki so imeli že več smisla za instrumentalno glasbo.

Po prevrtu je zbiral slovenske pevce g. sodni svetnik O. Dev. Ustanovil je pevski zbor, ki se je po vzoru ljubljanske Glasbene Matice organiziral v večjo muzikalno edinic, obstoječo razen pevskega zbora še šola in orkester. Ko bi se bile upoštevale lokalne prilike, bi bili morali nastati dve samostojni edinci: šola z orkestrom in pevski zbor. To zasnovo je imel namreč že takratnji slovenski glasbeni pokret (Glasbeno društvo s prvimi pričetki instrumentalne šole ter samostojen pevski odsek Čitalnice). Vendar je tudi Glasbena Matica, kakor se je zasnova po ljubljanskem vzorcu ustrezala početni razvojni dobi, kajti vsebovala je v svojih avtonomnih delih (šola, orkester, zbor) že smernice za poznejši razvoj. Pevski zbor je imel svoj odbor in svojega predsednika in istotako orkester. Le šola ni imela svojega šolskega odbora, katerega bi morali analogni voliti stariši šolobiskovalci otrok, temveč je bil zanjo merodajen centralni odbor, katerega pa je volil dejansko pevski zbor kot številno in organizatoričsko najjačji del. Kakor v vsaki realni umiji, je tudi tukaj obstajala hegemonija enega sestavnega dela nad drugim.

Kakor so hodile svoječasne večje čitalnice svojo razvojno pot v smislu decentralizacije, tako je tudi omenjena reforma naše muzikalne matice, ki ni homogeni organizem, le vprašanje časa. Centralizacijo pa zahteva na drugi strani ves naš pevski življenjski in to v najširjem smislu.

Pevski zbor Gl. M. je danes pač drugega pomena, kakor takrat pred 7 leti, ko je bil ustanovljen. Razvil se je med tem časom v največji in najspešnejši zbor. Sedaj mu pripada že višja naloga, kakor pa biti samo kvantitativno in kvalitativno najboljši zbor v naši mariborski oblasti. — Zbor mora postati tista celica, iz katere se naj razvija

Julijana May

namška pisateljica, je za »Poletne doživljaje« prejela 10.000 mark nagrade. Njegovo delo je najboljši mladinski spis, ki je izšel v l. 1926 v nemški literaturi. Tiskalo se bo v 10.000 izvodih.

pevska edinica višje vrste. Kot dominujoč zbor, bodi zbor Gl. M. nekaj voditelj in učitelj vsem drugim pevskim zborom v oblasti. Potemtakem nekaka pevška matica, okoli katere se zbirajo vsi pevski elementi, ne samo mariborski, temveč tudi oni iz cele oblasti. Torej Slovensko pevsko društvo v prenovljeni in novim razmeram prirojeni izdaji.

V Mariboru obstoja že »Zveza pevskih zborov« naše oblasti. V njej je včlanjenih lepo število pevskih zborov. Pa dosedaj še ni pokazala nobenih znakov življenja; je nekak trup brez glave. — V oživitvenju te pevске organizacije vidimo eno izmed glavnih nalog matičnega zbora. Ako stoji na čelo velike pevске organizacije, zadobi s tem njegovo delovanje neko potezo splošnosti, ki še manjka celemu našemu muzikalnemu pokretu Maribor nudi namreč že danes precej muzikalnih dobrin; a od vsega tega nima ničesar široka masa zunaj po deželi. Treba bo torej misliti tudi na široke plasti naroda ter jih pritegniti v svoj delokrog in jih na ta način

odgaati. Pevski zbori pa tvorijo ono potrebno zvezo med splošnim muzikalno-kulturnim pokretom in široko maso naroda. Na tej podlagi so zasnovane vse velike pevске organizacije drugod in v tem smislu je delovalo tudi tako uspešno Slovensko pevsko društvo, ki zahteva sedaj naslednika. Organizacija naših pevskih zborov je torej aktualna!

Po načelu ekonomije dela mora zbor, ki stopi na čelo organizacije, osredotočiti svoje delovanje v dvojni smeri: mora svoja lastna stremjenja spraviti v sklad s celokupnimi interesi. Ne samo da združuje, ampak on mora tudi voditi in učiti, kar se zgodi s prirejanjem na daljevalnih tečajev za pevce kakor za zborovodje, s skupnimi nastopi i. dr. — Kdor nudi svoje moči in sposobnosti tudi drugim, ta dela v istini plodonosno.

Ves pevski pokret se more uspešno avizirati le v združitvi in v skupnem delovanju. Na ta način ne bomo samo pevsko napredovali, temveč gojili bo se s tem potrebnim smisel za družabnost in organizatorično delo sploh. S skupnimi nastopi se krepi samozavest tudi pri mlajših zborih in zbori tam v oddaljenih vaseh določijo pobudo k smotrenemu delu. Ustvarjen je s tem stik med narodom in muzikalnim središčem. Tudi narod bo takrat deležen uspehov intenzivnega dela, ki se opravlja v kulturnem središču in to delo postane v pravem pomenu odgojevalno in plodonosno, rečimo splošno — kulturno.

Širokopotezna organizacija v omenjenem smislu zahteva seveda popolno preorientacijo in reformo v sedanjih centralističnih zgradbi Gl. M. Pevski zbor spada naravno k homogeni pevski organizaciji in tvori z njo edinic višje vrste. Pri ustvaritvi te-le morajo torej biti vodilni notranji razlogi, ideje, ne na zunanji momenti. Ubrati je tako pot, ki vodi hitreje in uspešneje k cilju. Res je sicer, da je naše zdravje in naša življenska moč v zvezi s stremljenjem po izpopolnjevanju tega, kar nam je bilo poprej odrečeno, tako silna, da napredujemo vidno navzlic ovinkov, ki jih delamo ter navzlic izgubljanju energij. Pač pa je v interesu stvari, da začnemo sedaj, ko smo preboleli prve porodne bolečine in nas ne zavirajo več v toliki meri vojne posledice, s takim delom, ki bo našlo kedaj odobravanje generacij, ki pridejo za nami in ki nas bodo presojudale z drugega, višjega vidika. Napredek bo torej neprimerno večji, če uberemo ono pot naravnega razvoja, katero nam označuje na eni strani načelo ekonomske razdelitve dela in izkoriščanja energij, na drugi strani pa pogled nazaj v zgodovino, ki je bila vselej še najboljša učiteljica. Ona nam odkriva tudi pota in sredstva za napredovanje.

Kratka zgodovina Maribora

Spisal G. Majcen. — Maribor 1926, 125 strani Cirilova knjižnica, XXI. zvezek.

Prve dni novembra je izšla gornja knjižica, o kateri pa moramo reči, da je zelo poljudna, kratka, in — brez zamere — preveč površna zgodovina Maribora. Ta sodba se nam potrjuje že, ako premostrimo navedene viře, med katerimi ne nahajamo niti »Časopisa«, iz katerega je pisatelj povzel marsikaj; Kaj pa »Zahn: Miszellen«, »Styriaca«, potem »Beiträge«, v katerih je ogromno snovi za zgodovino Maribora, zlasti važni so letniki 36—40; potem »Archiv für österr. Gesch.: »Urkundenbuch Stift St. Paul«, Kovačič: »Zgodovina Slov. Štajerske«, Pirchegger: »Gesch. d. Stmk«. Posebno pa Hausmann: »Südsteiermark«, iz tega bi se bilo dalo marsikaj kratkoma prevesti. Siče nam pa pokaže že pogled v »Schlossar: Literatur der Strmk« stran 320 (register), koliko je v tej knjižki sami zbrane zgodovinske literature o Mariboru. Pisatelj navaja med viri tudi akt fasc. 7 vladnega arhiva v Gradcu; kaj pa drugi veleznanimivi akti? (Glej »Kapper: Archiv der Statthalterei Graz«, stran 22, 23, 24, 36, 37, 39, 41, 59, 86, 95 itd.) Iz bogatega deželnega arhiva v Gradcu navaja pisatelj le tri akte; kaj pa listine, katerih je tam na stotine!! In tudi drugih aktov o Mariboru ni tam ravno malo. Če je zgodovina tudi poljudna in kratka, snov naj bi bila le predelana temeljiteje.

Nikakor se tudi ne moremo strinirati z razpredelbo snovi. Tako s silo trgati vkup spadajoče sestavke in jih razkosati na posamezna stoletja, to ne kaže niti za šolsko knjižico, koliko manj za narodu namenjeno publikacijo. Turški navali, čarovniške pravde, posestniki gradov, cerkvena zgodovina itd., to so celote, ki se nikakor ne dajo trčati, ker se sicer izgubi pregled. Pisatelj je videl že na

drugih knjigah (Središče, Ljutomer itd.), kako treba obravnati posamezne celote, zato moramo reči, da je ta način, stlačiti snov v odsekana stoletja, popolnoma azgrešen. — Dobro in koristno pa je stvarno kazalo.

Se par stvarnih pripomb. Na strani 10 pravi, da se je Dravski gozd razprostrl od zapada proti Remšniku in Ribnici; — to je preveč nejasno. (Provincija Traawalt je segala nekako od Vrata na obeh straneh Drave do Št. Ožbalda. Tudi trditev na strani 11, da Sigfrid in Engelbert kot zgraditelja mariborskega grada ne moreta priti v poštev, ker ne nosita primka »de Marcpusche«, ni točna! Navajam kot protidokaz le gospode Vuzeniški; pod imenom »de Saeldenhoven« jih nahajamo v listinah šele l. 1243. Čeprav je grad že stal precej prej, da se celo že osebe iz »Saeldenhoven« deset let prej imenujejo. (Obširnejše glej »Tabore«, šteje 271. Vuzenica). Bržčas bode isto obveljalo tudi v slučaju gospodov Mariborskih. Saj pravi pisatelj sam, da je vas ob Dravi imela prvotno slovensko ime, ki ga pa ne poznamo. Po tej poti torej ne pridemo naprej oziroma prav: nazaj, odprta je na druga možnost — grboslovje. Ako poročamo v »Neuer Siebmacher: Stelrischer Urwadel«, vidimo, da so imeli gospodje mariborski v pečatu štajerskega plemstva. So to Seifrid de Marpurg (1229) Gotfrid (1241), Urlik (1249); ali pa grbi so imeli oni čas: pl. Hausbach (1241) pl. Karlsberg (1245), pl. Viltzani (1248), Landesere (1250). Moreče je to pot, po kateri bi se dalo priti do dna? — Tudi trditev stran 31 (leta 1470) ni točna. Mawer ni primer, temveč v tem slučaju izrecno zidar, pa tudi Gregor ni dobi povelja Habsburgev.

vidimo, da je bila rodbina zelo imovita; razsežna posestva v okolici Vuzenice, da v celi današnji deželni vuzeniški, v Slovenjgriški dolini, okoli Dravograda, po Koroškem pri Trušnjah, Žalmu itd., v Labodski dolini, po Gornjem Štajerskem in v Savinjski dolini, pozneje tudi po Kranjskem, ta razsežna last in plemenito pokolenje, oboje skupaj jim je že kmalu zagotovilo med plemstvom častno mesto, ki so si ga znali z dobro politiko in ženitvami še bolj utrditi. — Svesti si moramo biti pred vsem, da je to, kar se nam je listin iz onega časa ohranilo, le bore mali del onega, kaj se je oni čas vse zapisalo, — in vendar jih je a naš kraj primeroma mnogo! Iz njih izvemo marsikaj zanimivega. — Le škoda, da ni ohranjenega ne enega urbarja iz srednjega veka, ki bi nam posebno o davčnih prilikah onih časov pri nas podal jasnejšo sliko. Toliko pa smemo sklepati iz vuzeniških urbarjev 16. stoletja, (ki bodo v kratkem objavljeni v »Časopisu za zgod. in narodopisje«), da tako hudo, kakor to stvar slika G. Majcen v »Zgodovini Jarcuine«, stran 19, posebno glede robote vendar ni bilo! — Gotovo je, da so bili tudi gospodje Vuzeniški doma nasilni graščaki, ki so poznali le sebe in svojo kasto, podložnika pa le kot svoje orodje. — kakor pač plemstvo onega časa sploh.

Še enega se hočemo na kratko dotakniti. V deželnem arhivu v Gradcu leži Stadlov rokopis v osmih foliantih: »Ehrenbuch des Herzogthums Steyr«. V

prvi knjigi je napisal pisatelj med drugimi tudi o gospodih Vuzeniških, kar je zbral in zvedel o njih. Na čelu tega spisa nahajamo grb gospodov Vuzeniških, (v ščit trije poštni rogovi, okoli ščita razni okraski v rdeči in beli barvi, na pečatu pa napis okoli: COLO von SELDENHOFEN), ki pa je menda le izrod pisateljeve domisljije. Uvodoma opiše celi grb in pravi potem, da so imeli dva grada, Vuzeniškega in še enega, »allwo khein schloss mehr vorhanden, besitzt Max graff von Lenheim, auch die herschaft Rän«. Od njega torej ima Schmutz (hist. top. Leksikon) to trditev, in še nekoliko drugih, ki niso nikjer potrjene! Potem pravi, da je živel »Christof von Seldenhoffen« okoli l. 996 in da je prisostvoval turnirju v Brunsvigu. »Gotschalk von Seldenhoffen« da je živel okoli 1170 itd. Edino v letu 1278 ima nekoliko točnejši poročil (moreče je poznal Otokarjevo »Reimkronik«), vse drugo pa je konfuzna mešanica, v kateri se menda sam ni spoznal. Vpisal je tudi neke listine, ki jih danes ne poznamo, ne pove pa nikjer, odkod vse to ima. Navedemo to delo tudi samo radi tega, ker je to pravzaprav prvi štajerski poskus te vrste. (Spisano je bilo vse pred 200 leti), in ker je navidezno hotel biti štajerski Valvazor. — kar se mu pa vsaj kolikor se da splenati iz tega spisa, nikakor ni posrečilo.

(Dolje sledi)

temve se reče doslovno »und des Klain gesslein, das mit rain an des Haller schuster haws stösst«. (Zahn Miszellen stran 297). Le točno po originalu! Omeniti bi mogoče tudi bilo, da je Benedikt Sattl (stran 33) dobil kot nagrado še l. 1489 tudi upravo vuzeniškega vlastelinstva (Urk. buch St. Paul). Neumestno pa je reči, da so Ogri streljali z velikanskimi topovi, — ker bržčas niso bili niti veliki. Sličnih netočnosti je seveda še mnogo. Zelo zanimivo pa je, kar nam pisatelj pove o rokodelskih cepih. Ker se ta stvar ne tiče le mesta Maribor, temveč tudi kolikor toliko vseh naših krajev, bi pač bilo zelo umestno, ko bi bil navedel pisatelj pod črto vir. Pa ne le tu, temveč za vsako važnejšo trditve (v knjigi!) je treba storiti isto, — tudi če so v celoti viri navedeni, — kdo naj sicer trditve kontrolira?

Kot odveč smatramo kronologične navedbe od strani 100 naprej, ki se Maribora ne tičejo, to spada v splošno zgodovino, pa ne v kratko zgodovino Maribora. Stvar bi bilo treba nekoliko drugače prikrojiti, da pride Maribor do besede. — snovi je dovolj! — Letnici 1806 in 1819 na strani 90 sta pač tisk. pomoti, ki se morata glasiti 1906, 1919.

In še z nečim se ne moremo strinjati: to je pisanje krajevnih imen izven naše domovine. V poljudnem spisu treba navesti tudi inozemska krajevna imena v oni obliki, ki je pri nas običajna (ljud-

ska), torej ne Graz, Leibnitz, Klagenfurt, Wien itd., ampak Gradec itd. To je že iz principijelnega stališča potrebno, ali res priznavamo Celovec, Velikovec, Lipnico itd. brez pogojno Nemcem? Mislimo, da ne. In potem, ali Nemci pišejo v strogo znanstvenih spisih Maribor, Celje, Ptuj. Tudi ne, temveč vedno le nemško ime. Zakaj bi torej pisatelj v poljudnem spisu kazal tako taktost, ki je pa še povrh ni strogo konsekventno vspeš samemu izvaia, ker nahačamo na strani 80 »me Ljubljana in Trstom«, zakaj potem n Triste?

Nikakor nočemo kratiti pisatelju za slug, katere ima za delo v obilni meri gotovo je zbiral gradivo no svojih mešeh skrbno in marljivo, toda reči moramo, za mesto Maribor je to vsekake premalo. Ali naj inozemci, ki bodo gotovo dobili ta spis v roke, sodijo o našem oblastnem sedežu no tej knjižici, medtem ko imajo manjši in tudi zgodovinski ne tako važni kraji kakor Središče, Kranjce itd. svojo obširno monografijo? Pa tudi glede oblike primerjaj le to knjižico in na spis »Nadžunnija Sv. Križa«! Pisatelj sicer pravi v predgovoru, da ima pred očmi širši krog čitateljev: v Mariboru pa mora tudi v tem širšem krogu iskati skoro izključno le inteligenco, zato bi si želeli nekaj več. Cena 20 Din je pa vsekakor previsoka!

Sine ira et studio! J. M.-k.

O orglah

Beseda »orgle« je grškega izvora »organon«, kar pomeni toliko, kakor: orodje (instrument), torej tudi glasbeno orodje. Razvil se je pa naš instrument najbrže iz starogrške pastirske piščali. Več, različno velikih takih piščal so namreč spajali s posebno vrečo na sapo, podobno, kakor pri današnji gajdi. Iznajdljivi človeški duh je to obliko izpopolnjeval in v 2. stoletju pred Kr. nahajamo že orglam podobni instrument, z mehonom in neke vrste klaviaturo.

Večjega pomena so bile starogrške orgle na vodo, katere je baje izumil Ktesibij v Aleksandriji okoli l. 170 pr. Kr. Tak vodo je tukaj imel namen, zgoščevati sapo in jo enakomerno spuščati v posamezne piščali, katere so s posebnimi ventili odpirali in zapirali. Ventili so bili v zvezi s posebnimi vzvodmi. Cesar Nero je dal kovati spominsko kolajno, na kateri se je nahajala podoba takih orgel. Sesalke teh orgel na vodo so začeli v 4. stoletju po Kr. nadomeščati z mehi iz usnja, podobnim našim kovskim mehonom. V zahodno cerkev so uveljavili orgle v 8. stoletju. Zanesljivo je, da so prinesli ta instrument pod cesarjem Karlom V. v Nemčijo. Po tem vzoru so se začeli graditi orgle v večjih stolnicah in samostanskih cerkvah. Graditelji so bili večinoma menihi.

Izdelovali so le male orgle, katere so lahko prenašali; imenovali so jih portative. Večje orgle, ki so stale na istem mestu so nazivali kot positive. Imeli pa so najstareje orgle 8 do 15 piščal iz bakra ali železa. Rabile so se v prvi vrsti kot pomožni instrument pri pevskem pouku. Klaviatura je imela navpik stoječe palčice, na katerih je bilo zavisano ime dotičnega tona. V 10. stoletju so imele orgle na Angleškem že do 20 tipk. Mehanizem pa je bil zelo okoren in potrebno je bilo večje število mehov, katere je oskrbovalo istotako večje število kalkantov, ki so često v potu svojega obraza onarjavljali svoj posel. Od 11. stoletja dalje so izdelovali piščali iz kositrno-kovine in lesa.

Za spremljavo petja izven cerkve so se uporabljale takrat tudi male orgle na roko. Igralec jih je nosil obešene okoli vratu. Leva roka je oskrbovala meh, desna pa tipke. Iz tega instrumenta so se razvile današnje muge, kakor tudi orgle na sukanje. Orgle, ki so imele samo piščali z jezikom, so se imenovale regal; iz njih je nastal naš harmonij.

Razvoj večglasnosti je unilval tudi na razvoj orgel. Instrument je bilo treba čedalje bolj povečati in mehanika je postajala bolj komplicirana. Poroča se nam, kako težko je bilo igrati na takih orglah. Organiisti so morali udarjati s pestmi na tipke ali na jih pritiskati z laktom. Izumitev pedala se pripisuje benečanskemu organistu Bernhardu (okoli 1470). Pedal je obsegal le nekaj tonov; od ventila pri piščali so visele vrvi, ki so imele snodaj zanjko, v katero je vtaknil organiist nogo.

Od 15. stoletja naprej že dobiva klaviatura polagoma današnjo obliko. Izumil se je tudi sistem registrov, ki omogočajo, da se določene vrste piščali oglašajo ali pa umolknejo. Začelo se je

tudi pri izdelovanju piščal ozirati na barvenost glasu in na mesto številnih mehov je stopil skupni meh, ki daja enakomerno in močno sapo.

V 17. in 18. stoletju so graditelji strelmeli za tem, da olepšajo znanjo obliko; pri tem pa so zašli na polja tieračkanja. Tako so n. pr. spredaj pritrdili kaj radi slike lune, sonca ali zvezd in na katerih so se nahajali mali zvončki, katere je organist s posebnim registrom spravil d oglašanja. Orli so spet udarjali s perutnicama in letali proti soncu, angelji pa so nastavljali trobente ali pa so faktirali ali tolkli na bobne. V orglah so bile še priborke za posnemanje ntičnega petja in še danes zahtevajo pri nas ponekod ljudstvo, da se oglašja pri božični polnočnici kukavica, katero imitira organist s to pripravnim registrom. Zraven zvoncev in uglašanih tleklnih palčic so imeli tudi tu na tam boben in na veliki netek se je oglašil steklen tremulant, ki naj bi posnemal stobanje.

V 19. stoletju so začeli odstranjevati nepotrebne in neprimerne naprave. Začel se je tudi boj proti vsiljivim in kriščnim registrom-mituram. Napredki v tehniki igranja so uplivali tudi na graditelje, ki so se zmiraj bolj trudili ustvarjati instrumente, ki ustrezajo vsestransko svojemu namenu — poveljevanju službe božje.

Poznamo danes dva sistema orgel: mehanične in pnevmatične. Stareje mehanične orgle uporabljajo cel sistem vzvodov, na katerega pa upliva jo v veliki meri vremenske spremembe. Pri večjem številu registrov je tudi igranje otežkočeno. Pri pnevmatičnih orglah, ki so naše moderne orgle, opravlja vse funkcije vzvodov zračni pritisk s pomočjo malih mehov, membrana in cevovja. Poznamo še električne orgle, ki pa se le poredkoma stavijo, ker povzroča njih nabava velike stroške in je tudi mehanika prav komplicirana in jako nezanesljiva.

Velikost orgel se določuje po številu registrov. So to vrste piščali, ki so izdelane na isti način in ki kažejo vsled tega isto barvenost. Vsak položaj register ima za vsako tipko svojo piščal. Kolikor registrov imajo orgle, tolikokrat je od števil tipk, večje število piščali. Pri večjem številu registrov se porazdelje registri na dve klaviaturi (dva manuala); poznamo na tudi orgle s tremi manuali, da tudi s štirimi in celo s petimi. Osobito na Angleškem in v Ameriki gradijo tako obsežne orgle, ki imajo do 200, da celo do 300 registrov ali spremenov. So to instrumenti unrav grandioznih dimenzij in naiprestrejših tonskih barv. Po pravici jih lahko primerjamo celim orkestrom, sestavljenim iz naražnosvrstnejših nihaj. In ves ta aparat obvladuje en sam umenik-organist.

Vsled veličastnosti in polnosti tona so orgle v prvi vrsti cerkven instrument, ki pride do veljave le v velikem prostoru. Orgelski ton je neindividualen, neizpremenljiv in enakomeren. On obstoja — on je. Ta posebnost tona razlikuje orgle od drugih instrumentov, pri katerih pride individualiteta igralčeva do izrazite veljave. Vse dobe so radi tega pripoznale našemu instrumentu neke

Trstocani

prvenstvo in svojevrstnost, da, neko vzvišenost in svetost; orgle se nazivajo tudi »kraljica instrumentov«.

Bistvenost uporabe orgel leži v večglasnosti. V tem oziru nudijo moderne orgle upravn neizčrpne možnosti kombinacij in v duhoviti uporabi teh zvez, kakor tudi v načinu obvladavanja kompliciranega mehanizma, se kaže mojster na tem instrumentu. Med proizvajajočimi umetniki - virtuozji so zavzemali organisti-virtuozji vselej najodličnejše mesto. Največji komponisti pa so nam zapustili neminljive skladbe za orgle ali pa so uporabljali ta instrument v svojih obsežnih orkestralnih delih, kar dokazuje, koliko spoštovanja so gojili do njih. Razvijale so se orgle v liturgični uporabi; njihovo prvotno in pravo mesto je v cerkvi. Našle pa so tudi pot v koncertno dvorano in v večjih muzikalnih središčih, kjer je gojitev glasbe na visoki stopnji, nahajamo orgle tudi v obsežnih koncertnih prostorih. Uporabljajo se tukaj v solistične namene, pa tudi v zvezi z orkestrom in zbori. Redko priliko, slišati orgle v koncertni dvorani, bomo imeli sedaj tudi v Mariboru. H. D.

x Izidor Cankar. Uvod v umevanje likovne umetnosti. To navodilo za razumevanje likovne umetnosti, katero je izdala in založila Narodna galerija, obsega 224 strani teksta in 48 slik; knjiga je tiskana na finem papirju in tiskografsko zelo skrbno opremljena. Dobi se broš. za 62 Din. v celo platno vezana za 72 Din. v komisijski zalogi Nove založbe v Ljubljani in po knjigarnah. Član Narodne galerije naj jo naroče naravnost pri društvu za znižano ceno (52 oz. 60 Din).

x Korbán Josp. Iz mojih temnih dni. V Ljubljani 1926. Natisnila in založila Ljubljanska tiskarna v Ljubljani, 4. Str. 140. Cena vez. 28 Din. — Korbán je znan mladinski pisatelj. Njegova »Vitomilova železnica« je bila svoje dni pri konkurenčnem razpisu Narodne tiskarne za najboljšo mladinsko povest odlikovana s prvo nagrado. Sedaj nam je za Božič in Novo leto napisal lepo mladinsko knjigo »Iz mojih temnih dni«. Vrlina pisatelja Korbána so odlične. Njegov slog je naraven, preprost in lep. Nikdar ne zaide v iskanje periode in jezikovne bažnost. Njegovo opazovanje narave je pristno in kaže bistro oko za lenoto krog človeka. Njegovi snisi so prežeti vsi z neprisiljenim humorjem, ki prijetno razvedri še tako čmernega bralca. Zna zanimivo pripovedovati, tako da se bere njegova knjiga od začetka do konca z nezmanjšano pozornostjo. Nikdar ne presega obzorje otrokovo in ostane pri vsem tem naraven in ni nikdar prisiljen, doktrinarne. Res pravi mladinski pisatelj, ki ni pri delu samo s subjektivnimi močmi, ampak vsikdar s čutečim srcem. Zato njegove knjige otroci in odrasli bere z naslado in užitkom. V »Iz mojih temnih dni« opisuje Korbán malega osnovnošolskega dihačka, ki mora vsled vnetja oči v Ljubljano v zdravniško oskrbo. V Ljubljani doživi ta ubogi dihački šolarček razne prevare in veliko dobrot. Vse je na novo zani. Cel niz ljubljanskih dogodkov je neprisiljen in naraven, poučen in zabaven; tendenca pa nikjer ne silj v osredje, kar je nemala vrlina Korbánovega pisateljevanja. Počlavlje »V temni« je naravnost klasično in bi bilo v naših šolskih čitankah naravnost biser. Kako živahno je opisano dihačko življenje na študentovskih stanovanjih. To bodo naši dihački brali in brali. »Pismo«, ki ga piše 9letni

fantek domov je unikum nazornega pripovedovanja otroka, ki živi v novih razmerah. Pravi pesnik z neizmerno rahločutno dušo je pa Korbán v zaključnem poglavju »Našega strička poslednje potovanje«. Dolgo že nismo imeli Slovence izvirne slovenske povesti, ki bi nudila toliko lepega, zdravega, razvedrilnega in umetniško neoporečenega čtiva. »Iz mojih temnih dni« bo najprikladnejše darilo našim malčkom za Božič in Novo leto in ne sme biti šolarske knjižnice brez te lepe knjige Korbánove.

x Latinsko-slovenski slovar. Sestavil profesor dr. Franc Bradač, docent za klas. filologijo na univerzi v Ljubljani 1926. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 70. Str. 500. — Bradačev latinsko-slovenski slovar je strel v črno. Potrebni smo ga bili kot slepi pogleda. Že dolgo vrsto let so ga pogrešali učenci in profesorji. Kdor čaka, pa dočaka. Tako se nas je končno spomnil docent Bradač. Ni nam podal zmašila, ki bi bilo na hitro roko narejeno, ampak vestno sestavljeno, strokovnjaško urejeno in natančno preurejeno delo specialista na polju latinščine. Bradač pozna kot redkokdo potrebe šole in zahteve znanosti, zato je njegovo delo, daš časovno prvo v tem stilu, tudi vsebinsko prvo. Okrog 20.000 besed je zbranih v tem besednjaku; vsaki besedi je dan osnovni pomen, temu slede pregledno vsi ostali pomeni besede. Ekscerpiral in uporabil je vse latinske klasike, ki se bero v srednjih šolah in jih strokovnjaško predelal. Slovar je skoro izčrpan, vrzeli ne najdemo nikjer, najbolj obskurne izraze lahko v njem iščeš in jih tudi najdeš. Nepotrebni znanstveni navlači se je avtor ognil, s tem je knjiga samo pridobila, ker je postala praktično vrlo dobro uporabna, a pri tem bogata na naštetih besedah. Svoje dni je slovel Georgesov slovar kot najboljši; odkrito povedano, Bradačev besednjak je priročnojši in preglednejši, izbira besed preciznejša. Knjiga ima 500 drobno tiskanih strani, je torej za naše razmere izvanredno bogat božični knjižni dar. Njen priročen format in okusna vezava samo povzdiguje vrednost knjige. Kdor ne bo s to knjigo zadovoljen, ta ni pravičen. Tu je nagromadenega ogromno duševnega dela in samo brezprimerna pridnost pisatelja, združena s temeljitim poznavanjem svojega predmeta, je mogla spisati tako knjigo. Za Valjavčevim laškim, Pretnarjevim ozir. Kotnikovem francoskim smo dobili Bradačev priročni latinski slovar, kar je nov dokaz slovenske profesorske usposobnosti na znanstvenem polju. Sedaj šele se bo lahko pouk v latinščini ob pridnem čitvu klasike, ki mu po svojem kulturnem pomenu gre. Bradačeva njga ne bo služila samo učencem, tudi vsak inteligent, ki je že davno odrasel šoli, vsak duhovnik, vsak izobraženec si bo moral to izvrstno knjigo omisliti, ker je živa potreba. Jugoslovanska knjigarna se ni ustrašila ogromnih stroškov in za relativno bagatelno ceno 70 Din vrgla to zlato knjigo na književni trg in s tem zamašila občutno vrzel na slovstveno-znanstvenem polju in storila veliko kulturno dobro slovenskemu narodu.

m Kupite knjige o Koroški! Pisarna Jugoslovanske Matice v Mariboru ima v zalogi knjige »Na Koroško« (cena 16 dinarjev) in »Koliko je Slovencev na Koroškem« (cena 7 Din). Ki se dobe vsak dan ob uradnih urah od 17. do 19. ure v Slovenski ulici št. 2., prvo nadstropje.

Slike iz prirode

Lj. Krajačić.

Sneg in zemlja

Tiho se je razgrinjala noč. Sivi oblaki so prevlekli obzorje in gost, mehak sneg je zapršel po zraku.

Čemu me obsipavaš z mrzlimi in vlažnimi poljubi, o! bel sneg? Je zadržeta zemlja.

Da ti bo topleje in da boš jutri ljudem lepša in veselejša.

Lepša sem jim brez tebe, ljubim prijatelji, toplejša jim bodem, ko si bom umivala lica v hladni rosi, a srca so zemljanom veselejša, kadar solnce obseva z nasmeški, ko me kose poljubujejo s hladnimi poljubi, ko me duhteče cvetje krasi in opaja.

Toda vendar...

Kaj ne da, brez tebe ne bi mogla biti? ga naglo prekine zemlja.

Brez mene nikdar!

Zakaj? se zasliši v zraku porogljiv smeh.

Neumen smeh! Jaz tkem odejo z ledenimi poljubi preko tvojega obraza, da očuva drevesne korenine pred ozebo. Semena, trava in cvetje vse. Mar? Va človeška roka je v pozni jeseni po tebi raztresla in semenje skrila z brano v krilu globokih, temnih in mastnih brazd, da jih ne bi mrzli mrazovi in besni vetrovi razpršili, je odvrnil sneg.

Umolknila sta.

Hej, beli prijatelj, ako je tako, pa me le še naprej obsipavaj z mrzlimi in vlažnimi poljubi, da bom zopet nekoč, ko me bo pozdravil z vzhoda moj pomlajeni bog, vstala bogatejša na lepota in veselju uspavane kraljčine, ki jo iz sna bremene pesmi in poljubi izvoljenega kraljeviča! Vzdihuila je in se pogreznila v globok sen.

A jutraj?

Sneg, sneg! so kričali ljudje in deca, kajti sneg je še vedno, gosto naletaval, poljuboval uspavano zemljo ter prinašal zemljanom veselje in radost.

A. Aleksjevič Ismajlov.

Učeni osel

Mlademu osliču se je pristadila prirojena bedastoča in zaželelo se mu je modrosti. Začel je čitati modre knjige in različne časopise. Ko so ga vpeli v majhen voziček, s katerim je prevažal smeti, se je čestokrat zamislil, postajal, čelo sklonil proti zemlji in razmišljal tako dolgo, dokler ga ni iz razmišljanja prebudil močan udarec biča, ki je trdo padel po razvaženem hrbtu.

Od tebe naš rod še mnogo pričakuje, mu je rekla stara oslica, ki je imela še polovico zob in ki ji je dlaka že povsem posivela. To je lepo, da sam razmišljuješ, toda učiti moraš tudi druge. Skleniti moraš prijateljstvo z različnimi živalmi in od vsake se moraš česa naučiti. V tem oziru ti lahko pomagajo ne samo one živali, katerih glava je velika, temveč tudi one, čijih rodbino ti lahko z enim udarcem kopita uničiš. Zveri in ptice se rade pohvalijo s svojo pametjo. Poslušaj jih torej z velikim zanimanjem in delaj to, radi česar jih ljudje hvalijo. Potem boš namah postal tako moder, da bodo o tebi pisali celo časopise.

Osliček je spoštoval svojo mater in jo poslušal. Pri tem pa je v resnici le strelmel za tem, da postane tako pameten, da bodo za njim kazali s prstom. Prišel je prisluskovati. Čim se je kje nabralo več živali, je že pristopil in napel dolgo ušesa.

In sreča se mu je kmalu nasmejala. Ko je nekega dne lenuharil in dremal na polju, je nenadoma zaslišal dva glasova. Pogledal je in videl v razgovoru ježa in podgano. Pogovarjala sta se o tem, katera žival na svetu je bolj pametna.

O moji modrosti, je govoril jež, pišejo ljudje celo v knjigah. Ne misli, moja draga, da ni v moji glavi nič pameti, dasiravno je tako majhna. V jeseni, ko padajo z dreves jabolka in hruške zlezem pod drevo, razširim svoje igle ter se valjem po tleh. Jabolka in hruške se nabodejo na moje igle, nakar jih odnašam domov; tako se preskrbim s sladko jedjo za vso zimo.

To je pametno, je odvrnila podgana, no, nađejam se, da tudi ti meni ne odrekel modrosti. Včera je se na primer dogodilo tole: Nahajala sem se s prijatelji in prijateljicami v kuhinji pred loncem, polnim masti. Lonec je bil gladek in bi ti tvoje igle ne moglo nič koristiti. Kaj misliš, kaj sem storila? — Vzpela sem se na polico, spustila rep v lonček in ga namočila v mast. Nato sem ga izvlekla in moji prijatelji so lizali z

njega maščobo. To sem večkrat zaporedoma naredila. Ko je v loncu ostalo le še malo masti, me je eden prijatelj zamenjal in tako sem mogla tudi jaz trikrat oblizovati mast z njegovega repa. Divna mast! Sicer pa ti o tem nimaš niti pojma!

Mravlje so jako pameten narod! je nadaljeval jež pogovor. Nič za to, daso tako majhne! Neki vrtnar je hotel rešiti jablan, ki so jo grizle mravlje. V stotinah so lezle nanjo in jedle plodove. Vrtnar je namazal okoli debla tla z lepivom. Misli je, da radi tega nobena mravlja ne bo več prišla na drevo. — Prišle bodo do lepljive snovi in poginile! A kaj se je zgodilo? Mravlje so nanosile peska na lepivo, napravile most in po njem mirno lezle na drevo, kakor da ne bi bilo nobenih zaprek.

Modre so mravlje, je rekla podgana. Jaz sem danes slišala, kaj je dejala naša kuharica.... sicer pa ti itak ne veš, kaj je to kuharica... To so ti posebno srečni ljudje! Pripravljajo vedno hrano in imajo vedno toliko mesa, kruha in čudnih, nežnih kolačev, kolikor jim srce poželi! Naša kuharica je pripovedovala o modrosti volka. — On se predno napade konja, okopa v mlaki in ko pride do žrtve, se otrese in ji maškropi blata v oči. V trenutku ko konj ne vidi, se seve ne more braniti, tedaj ga napade volk in mu pregrizne grlo.

Osliček je vse to naravnost navdušilo. Pomislite le, koliko modrosti je črpal iz pogovora. Gotovo ne bo šlo vse zaenkrat v glavo! Kaj šele bo če bo še naprej prisluskoval.

Veselo je zarigal in se odločil, da se docela posveti modrosti. Prišla je jesen. Pod drevjem so ležale v sadonosniku hruške in jabolke.

He, he! Kako se bo moj gospodar razveselil, je pomislil, ko bom stopil predenj poln jabolok.

In osliček se je začel valjati pod drevjem. Hruške in jabolka so se pod njegovimi rebri in kopiti drobile, a osliču se je zazdelo, da je nabral sadnih plodov le glo na njegovo dlako. V bližini ni nikjer bilo vode, da bi se v njej ogledal.

Grem in se pohvalim gospodarju; si je mislil in odšel domov. V vrtu je gospodinja kuhala sladkarije in je postavila večjo skledo na stol, da se ohladi. Oslič je pomagal svoj rep v skledo in ker ni bilo v bližini nikogar, da bi ga nahnaril, je bilo treba, da poskusi svojo modrost! Ali ni tako?

Zadovoljen je kobacal domov, kar je opazil, da mu prihaja nasproti gospodar. Oslič se je zakotalil v mlakužo kakor prašiček, veselo zarigal in stekel gospodarju nasproti. Ko se mu je dovolj približal, se je stresel kakor polit pes. Ker je gospodar ježno zmerjal, mu je bilo jasno, da je v resnici izborni zasleplil gospodarjeve oči.

Prav zares, močno sem talentiran, je pomislil osliček, nihče mi ne more očitati, da sem tuje nasvete slabo izpolnil. Aj, aj, kako me bo gospodar pohvalil!

A vi, čitatelji, uganite, kako je gospodar nagradil svojega osla.

Kdor hoče...

Na Glavnem trgu v Mariboru je srečal vrabec polža, ki je lezel proti stolni cerkvi.

Kam greš, leni plazilec, ga vpraša vrabec.

Grem, da splezem na stolp.

Oj revež, nad reveži, na stolp hočeš se mu posmeje vrabec. Kje pa imaš krila? Ti vendar blazniš.

Nisem niti revež, niti norec, grem na stolp. Z Bogom!

Vrabec je odletel, da pove po mariborskih strehah ostalim bratom o polževi nameri.

Nekaj dni za tem je poletel vrabec na stolp stolne cerkve, da si malo odpočije. A na najvišjem vršičku se solnči polž in gleda na lepi Maribor in občuduje lepoto mesta.

Vrabec se začudi in nagovori polža: Kako si prispel sem brez kril?

Kdor hoče, ta uspe! Treba je le hoteti in ni zaprek.

Ljubko.

Milostiva je povabila več dam na čaj. Proti večeru, ko je zabavnost pričela pojenjavati in ko je duhovitost že bila izčrpana, se je ena izmed dam domislila male Dragice, štiriletna hčerke priljubljene gostiteljice. Dragica je morala iz spalnice k damam, ki so jo prisrčno ogovarjale. — Toda Dragica je dejala mamica, sramuj se, v srajčki vendar ne smeš med velike ljudi. Dragica pa je skrilala obraz v srajčko in se sramovala.

Leto 1926 v mariborskem Sokolskem društvu

Zdrav in močan narod je državi porok blagostanja in napredka. Kjer trpijo posamezniki, trpi tudi celota. Narod tvori posamezniki in kako naj bo zdrav in silen, če ne sestoji njegov organizem iz zdravih, odpornih delov? Zdravje ljudstva v vseh ozirih je ideal vsake države — osebno zdravje, to bodi ideal vsakega člana človeške družbe. Od sirove starosti se bori človeštvo proti največji sovražnici — proti bolezni. Zaječiti ji pot, napraviti telo močno, zmogljivo odpora proti vsaki slabosti je eden glavnih namenov Sokolstva. Star, pa še vedno krasen je izrek: »Le v zdravem telesu zdrav duh.«

Delo naših sokolskih društev je in ostane: vzgoja. Vzgojamo v tihi, podrobnejem delu zaradi novih mož in žen, ljudi, ki bodo v poznejšem življenju znali in hoteli usmeriti svoje sile in zmoglosti v prid in dobrobit domovine. V naših vzgojevališčih so delavnice iz katerih izhajajo v Sokolstvu prerojena bitja. Ni čudo, da zahajamo v svoje hramove z veseljem in navdušenjem, razumljivo je veselje in zanos mladine, ki je deležna življenja v naših telovadnicah. Sokolstvo daje svojim svoje!

Stojimo ob koncu leta in potrebno je, da premostimo delovanje in življenje našega domačega društva v minulem letu. Sokolsko društvo v Mariboru pojmuje svoje naloge pravilno. Razen poizkušnih mesecev, v katerih delo ni tako intenzivno, je bilo življenje v vseh odsekih društva celo leto silno živo. Poseben napredek, ki je posebno razveseljiv, se kaže pri naraščanju in tudi drugih oddelkih toda v manjši meri. Uprava društva je v rokah brezhibnega vodstva, ki si ne stavlja nedosežnih nalog, temveč upravlja in vodi društvo realno z ozirom na vsakokratne razmere. Med uspehi odbora in odseka za zgradbo Sokolskega doma je posebno svetla točka naše novo leto telovadišče. Po dolgem trudu se je posrečilo odboru pridobiti od mestne občine primeren — oz. v prvotnem stanju jako neprimeren — prostor v najem za dobo borih šest let. Treba je bilo silnega dela in ogromnih stroškov, da je postalo telovadišče uporabno. Ko bodo izvršena še malenkostna popravila na ferenu, bo telovadiščna razpolago krasno telovadišče. In bil je že skrajni čas! Sicer se je sklad za zgradbo doma občutno skrčil, vendar nas to ne sme preveč boleti, ker je postalo letno telovadišče v letnih mesecih za društvo življenjsko vprašanje. Od telovadišča pa si mnogo obetamo! Odsek za zgradbo priredil je dobro uspešno tombolo, ki je krila eno tretjino stroškov za telovadišče.

Najvažnejše delo vsakega Sokolskega društva je vzgojno, ki nam je letos pokazalo in še kaže razveseljiv potek. Vrste telovadečih pripadnikov so močne po številu in tudi po kakovosti. Vzgojno delo, ki ga vrši zelo mala skupina prednjakov je ogromno če pomislimo, da ima Sokolsko društvo Maribor 16 telovadnih oddelkov, ki so v rokah enajstih vodnikov. Vsi ti oddelki telovadijo — razen ob počitnicah — vsak teden dvakrat navadno eno uro in pol. Oddelki so razdeljeni takole: 1. člani, 2. člani starejši, 3. članice, 4. članice starejše, 5. moš. naraščaj nižji, 6. moš. nar. višje, 7. moš. nar. obrtni, 8. žen. nar. nižje, 9. žen. nar. višje, 10. žen. nar. obrtni, 11. moš. deca mlajša, 12. moš. deca starejša, 13. moš. deca magdalenska, 14. žen. deca mlajša, 15. žen. deca starejša, 16. žen. deca magdalenska. Približno število pri posameznih oddelkih vpisanih telovadečih bi bilo naslednje: moškega članstva 80, ženskega član. 45, moškega naraščaja 192, ženskega naraščaja 120, moške dece 130, ženske dece 110. Najmočnejši moški oddelk je višji moški naraščaj, ki šteje okoli 93 vpisanih telovadcev, ženski pa

nižji ženski naraščaj, ki šteje okoli 65 vpisanih telovadk. — Prednjaški zbor vzgaja torej nad 650 ljudi od najmanjše dece pa do starega članstva. Društvo uporablja pri tem 4 šolske telovadnice, ki seveda niso tako opremljene, kakor bi bilo želeli. Društvo je priredilo junija meseca krasno uspelo akademijo naraščaja in imponanten nastop v Ljudskem vrtu. Udeležilo se je v lepem številu VIII. zleta v Pragi z naraščajem in članstvom. V splošnem je posvečena večja pažnja rednemu notranjemu delu, ki ga prireditve navadno oškodujejo, radi česar se je društvo omejilo le na najpotrebnejše prireditve telovadnega značaja. Znano je, kako velikansko pažnjo posvečajo povsod naraščaju in naše društvo sme biti ponosno na to, da je v Jugoslaviji z ozirom na naraščaj najmočnejše društvo, kakor je to razvidno iz Jugosl. sokol. koledarja za l. 1927. Bil bi pa lahko še močnejši in to tudi pri deci, ako bi ne slonelo delo na ramenih malega števila posameznikov, jako intenzivnih delavcev, ki pri najboljši volji ne zmorejo vsega. V Mariboru je precej ljudi, ki bi Sokolstvu s svojim delom lahko silno koristili, pa stojijo žal križem rok izven naših vrst. Mnogo je tudi takih, ki delo društva na vseh koncih kritizirajo in mu predpisujejo naloge v vseh mogočih bzirih; tem veljaj to-le: »Pridi med nas in uveljavljaj v našem krogu svoje načrte in zmoglosti, kajti čim več je delavcev, lažje in boljši je delo. S samimi besedami je težko priti do dejanja, v delu se pokažejo sposobnosti in volja v nevarljivi luči. V našem društvu je vsakdo, ki ima voljo do dela gotovo iskreno dobrodošel.« Delo prednjaškega zbora, ki je danes — odkar obstoja društvo — po številu menda najmanjši, je z ozirom na vse preje navedene činjenice, bogme vredno rešpektov in uvidevnosti!

Iz tega kratkega poročila, ki mu je predvsem namen očrtati telesnovzgojno delovanje društva, naj ne sledi, da usmerja društvo svoje sile edino v to smer. Je sicer to glavna, vendar vrši Sokol tudi v prosvetnem oziru važno nalogo, ki je precejšnja, če pomislimo, da zahaja tedensko dvakrat nad 600 ljudi v sokolsko telovadnico. In jasno je, da vpliva društvo na vse njemu poverjene — osobito pa na naraščaj — v idejno-vzgojnem oziru silno intenzivno, ker Sokolstvu ne koristijo toliko vrhunski telovadeč — če so samo telovadci — kakor idejno močni, prepričani pristaši sokolskega pokreta. Tu si podajata telesna in idejna vzgoja roke, ena je vezana z drugo v nerazdruženo celoto, ker ena bi brez druge ne bila popolna. Razen tega neposrednega idejnega dela so se vršile tudi druge neodvisne prireditve prosvetnega značaja. Tudi godbeni odsek je po premaganih ovirah, ki so mu med letom stopili na pot, pričel z vztrajnim in uspešnim delom. Gojimo upanje, da bo v prihodnjem letu tudi javno pokazal svoje uspehe. Lahko rečemo, da je društveni aparat deloval v vseh svojih številnih delih precej precizno in z uspehom.

Hočemo tudi v prihodnjem letu zastaviti vse sile v utrditev svojega društva, izpolnitev in razširjenje naše sokolske družine, da bo naša edinica trden in vzoren člen v krepki sokolski verigi, ki polagoma a varno objema ves slovenski svet. Pri tem delu pomagaj nam vera in ljubezen do našega Sokolstva in zaupanje v lastno sokolsko moč!

Franjo Mačus.

AKADEMSKI PLES

Enrilo

Splošno priljubljen

kavni nadomestek,

okusen i cenen.

Dobiva se v vseh

dobro asortiranih

kolonialnih trgovinah.

S čim beli RADION?

S kisikom! Radion razvija pri razgretju boraks in kisik. Boraks omehča vodo, a kisik deluje kot kisik v zraku pri beljenju na solncu. Oba čuvata perilo. Radion nadomešča beljenje na solncu.

Dr. Radoslav Pipuš:

Trije mladinojlubi

Naš mlajši rod si težko pravilno predočuje, v kakšnih razmerah je slovenski narod živel še pred 50 leti. Obstojal je izključno iz kmetijskega stanu. Njemu na strani je stala pač vsa duhovščina. Že precej redki so bili učitelji, ki bi se zavedali svoje slovenske narodnosti, ali ki so jo vsaj upali pokazati. Obrtniki so bili v veliki večini slovenskega pokolenja, a so po mestih in trgih stali z malimi izjemami v službi in ob strani nemškega oziroma ponemčenega življenja. Trgovina je bila po večini, industrija in denarni zavodi pa izključno v nemških rokah. Med državnimi uradniki so bili prav redko posejani tisti, ki so bili slovenskega rodu in so obenem to upali tudi javno pokazati. Srečuje in strokovno šolstvo je bilo popolnoma nemško, v mestih tudi osnovno šolstvo, v državnih in deželnihi uradih se je uradovalo le nemški, ves promet ne samo na železnici, ampak tudi med trgovci in obrtniki se je opravljal v nemškem jeziku.

V žalostni dobi, ko si našel zavednega Slovenca samo med kmetijskim prebivalstvom, zavednega slovenskega inteligenta pa samo med duhovščino, redko med učitelstvom in prav redko med uradništvom in trgovstvom, so uvideli slovenski rodoljubi spoznali, da je treba Slovencem najprej vzgojiti lastno inteligenco in njih gospodarstvo osvoboditi od tuje premoči. V ta namen sta začela med Slovenci, posebno med štajerskimi brata dr. Jožef in Miha Vošnjak ustanavljati posojilnice. Delo pa ni bilo lahko. Občinstvo še zadrug ni poznalo, do njih ni imelo zaupanja. Gotovine med slovenskim prebivalstvom pa je bilo malo. Kako toraj začeti poslovanje kreditne zadruge (posojilnice)? Te težave je uvidel tudi dr. Franc Rapoc, ko se je leta 1882 osnovala Posojilnica v Mariboru. Da priskoči novemu denarnemu zavodu na pomoč, obenem pa prispeva za vzgojo slovenske inteligence, je volil polovico svojega legega premoženja za podporo dijakov. Osnovno glavnico te ustanove je izročil Posojilnici v Mariboru, ki mora polovico naravnih obresti porabiti za štipendije slovenskim visokošolcem, predvsem iz mariborskega in štajerskega sodnega okraja, drugo polovico za prosto hrano, katero naj dobivajo slovenski srednješolci v Mariboru in Celju. Hišo na Aleksandrovi cesti v Mariboru pa po smrti njegove vdove, ki je do smrti uživala, za stanovanja slovenskim dijakom.

Dr. Franc Rapoc je bil več let notar v Šostanju in pozneje v Mariboru. Padi tega je svoje premoženje namenil v prvi vrsti za podporo dijakom iz štajerskega in mariborskega sodnega okraja. Ko je dne 28. maja 1882 umrl in ko je ustanovno oblastvo odobrilo zapustnikovo ustanovo, je okrajno sodišče v Mariboru leta 1887 prisodilo Posojilnici v Mariboru njegovo hišo na Aleksandrovi cesti v Mariboru in v gotovini znesek 25.890 gl. 98 1/2 kraicarjev, da s tem premoženjem razpolaga, kakor je določil zapustnik. Od leta 1887 naprej je v smislu zapustnikove poslednje volje in z

odobrenjem ustanovnega oblastva. Posojilnica v Mariboru vsako leto visokošolcem slovenske narodnosti izplačala 9 štipendij po 150 gold, pozneje po 300 K. Ko je radi svetovne vojne krona zgubila svojo veljavo, je ž njo zgubila svojo veljavo tudi ustanovna glavnica in obresti, katere je nesla. Ker bi štipendija 300 K na leto ne zalegla pri podpirancu ničesar, je Posojilnica v Mariboru že več let štipendije izplačevala iz lastnih sredstev. Hišo še uživa zapustnikova vdova ga Knauer.

Vzgledu dr. Franca Rapoca je sledil Feliks Fer k, dolgoletni odbornik Posojilnice v Mariboru. On je bil zdravnik v Mariboru in je umrl pri Sv. Barbari pri Mariboru dne 15. septembra 1915. Tudi ta je večino svojega legega premoženja zapustil za podpiranje slovenskih dijakov na srednjih šolah v Mariboru in na visokih šolah.

Po njegovi smrti so deloma pokojnikova soproga, deloma njeni nemški sorodniki, deloma oblastva delali velike težave pri odobrenju te ustanove. Šele po prevratu leta 1921, toraj 6 let po zapustnikovi smrti je jugoslovensko oblastvo odobrilo ustanovo, ki nosi po zapustnikovi želji ime: »Feliksa in Pavline Fer k dijaška ustanova«. Iz zapuščine se je v smislu zapustnikove zadnjevoljne naredbi Posojilnici v Mariboru po odbitkih raznih stroškov naložilo Din 392.995.75 par. Tudi ta svota mora po zapustnikovi naredbi ostati za vselej obrestonosno naložena pri Posojilnici v Mariboru. Na ta način je nameraval kakor pokojni dr. Franc Rapoc tudi Feliks Fer k podpirati z izdatno vlogo slovenski denarni zavod. Razen tega je mala svota naložena že tudi pri Mestni hranilnici v Ljubljani. Obresti obeh vlog se porabljajo na ta način, da se polovica vsako leto odkaže dijaški kuhinji v Mariboru, druga polovica pa porabi za štipendije slovenskim dijakom po Din 750 za diake na srednjih in strokovnih šolah v Mariboru in po Din 1.500 za diake na visokih šolah. Tudi te štipendije oddaja Posojilnica v Mariboru. Prvo krat so se leta 1923 oddale štiri štipendije po Din 1.500 visokošolcem in štiri štipendije po Din 750 srednješolcem. Naslednja leta na se je oddalo do sedaj vsako leto 6 štipendij po Din 750 dijaška kuhinja v Mariboru pa je do sedaj iz te ustanove prejela že Din 57.375.

Dne 25. septembra 1924 pa je na svojem posestvu v Krčevini pri Mariboru umrl dr. Pavel Turner. Tudi ta je razen nekaterih malih volj namenil vse svoje lepo premoženje podpiranju slovenske učee se mladine. Že pred svetovno vojno je imel pripravljen svoj testament, v katerem je bilo določeno, da se po njegovi smrti iz njegovega premoženja v Mariboru ustanovi dijaški dom. Ker je bilo znano da se nemška oblastva dostikrat delala težave ustanovam, ki so bile namenjene Slovincem, je pokojni dr. Franc Posina sporazumno z dr. Pavlom Turnerjem že pred vojno ustanovil posebno društvo pod ime-

nom »Dijaški dom«. Temu društvu naj bi po smrti dr. Pavla Turnerja pripadlo njegovo premoženje in društvo naj bi potem v Mariboru ustanovilo svoj dijaški dom, v katerem bi slovenski srednješolski dijaki v Mariboru dobivali stanovanje in hrano bodisi brezplačno ali pa po zmernih cenah. Sprevratom pa so se obstoječe narodnostne razmere temeljito predrugačile. Potreba po slovenskem dijaškem domu v Mariboru ni bila več tako nujna, kakor pred vojno. Vsled tega se je dr. Turner odločil, da predrugeči svoj prvotni testament. Svoje premoženje ni zapustil društvu »Dijaški dom«, ampak posebni dijaški ustanovi, iz katere naj dobivajo štipendije slovenski pravniki in filozofi, ki nameravajo na inozemskih šolah izpopolniti svojo izobrazbo. Čisti znesek, ki je iz zapuščine dr. Pavla Turnerja pripadel tej ustanovi znaša okroglo Din 1.000.000. Društvo Dijaški dom, za katerega ustanovitev je dal povod blagi namen dr. Pavla Turnerja, pa je po prevratu vkljub temu po drugi poti prišlo do svojega doma, do današnjega »Dijaškega doma« v Mariboru.

To so tri imena, katera bi morala posebno slovenskemu dijaštvu biti vedno v hvaležnem spominu. Pri našem revnem narodu so to naravnost ogromne svote, katere so žrtvovali omenjeni mečeni. Bile bi zlasti ustanove dr. Rapoca in Feliksa Ferka še danes neprimerno več vredne, ako bi vmes ne prišla svetovna vojna, ki je prvo ustanovo uničila skoraj popolnoma, drugi pa tudi silno zmanjšala vrednost. Če pomislimo, da se iz Rapocove ustanove že blizo 40 let oddaja vsako leto devet štipendij, da se je že tudi iz Ferkove ustanove oddalo 44 štipendij in, da bode se kmalu tudi iz Turnerjeve ustanove oddajalo več štipendij, vidimo, kako velika podpora je to za naše v splošnem revno in potrebno dijaštvo. Vse to so žrtvovali tri odlični rodoljubi, ki so sami poskusili, kaj se pravi dovršiti srednješolske in visokošolske študije s praznim želodcem. Z izredno krepko voljo so premagali sami vse težave, z vztrajno delavnostjo in štedljivostjo si tekom let pridobili razmeroma lepo premoženje. To premoženje, katero bi bili prav lahko porabili sami, če bi si privoščili v svojem življenju nekaj več udobnosti, če bi si bili privoščili malo razkošja, so raje naklonili tistim svojim rojakom, ki so se namenili korakati po isti trnjeni poti, katero so v mladosti korakali sami.

Posebno slovenska inteligenca, ki je dobivala podpore iz njihovega premoženja, zlasti pa Maribor, bi morala imeti v hvaležnem spominu tri rodoljube, ki so tukaj delovali in toliko žrtvovali v prid mladini iz Maribora in okolice. Dr. Turner je umrl še le po prevratu, ko je imel Maribor še novo narodno lice. Dr. Franc Rapoc in Feliks Fer k pa sta umrla prej, kot na so v Mariboru cestam in trgov dajali nova imena. Nerazumljivo je, da se pri tej priliki nikdo ni spomnil da bi bila dolžnost Maribora, imena obeh mladinojlubov ohraniti v imenu ulice ali trga v mestu. Uragimo, da bode mesto to zamudo popravilo ob prvi priložnosti.

Zanimivosti

Prazniki lužičkih Srbov

Lužički Srbi imajo dva velika narodna praznika na leto. Tretji dan velikonočnih praznikov se vrši vsakoletna skupščina »Srpske Matice«, njihove najstarejše in najuglednejše znanstveno-literarne organizacije. Skupščina je neke vrste narodni parlament, ker se na njej razpravljajo vsa vprašanja, ki so v zvezi z narodnim življenjem. Zadnji teden v novembru se vrši vsako leto v Budišinu veliki reprezentančni koncert z zabavo in »igranko pod zeleno lipo«. Na tem koncertu sodelujejo vsa srbska pevška društva iz celih Lužic s svojimi najboljšimi zbori in solisti, tako da je koncert pravcata kulturna velika atrakcija za Nemce, ki jako radi uživajo lepoto srbske narodne pesmi in narodnih iger. Letos se je vršil koncert 24. novembra in je izvanredno dobro uspel. Sodelovalo je preko 200 pevcev in peyk. Prišli so Srbi iz najoddaljenejših krajev, naval naroda je bil ogromen in že uro pred koncertom so bili vsi prostori zasedeni. — Pevci in pevke so nastopili v pestrh narodnih nošah. Koncert sta dirigirala Bjarnat Kravc, ravnatelj kraljeve glazbene šole v Draždanih, najstarejši in najuglednejši srbski skladatelj ter učitelj Jurij Slodnek, tudi odlični srbski skladatelj. Razen narodnih pesmi in umetniških skladb v narodnem duhu od srbskih skladateljev so odigrali tudi 6 narodnih iger, ali kakor jih sami nazivajo »srbske reje«, ki so izzvale veliko navdušenje pri navzočih.

Žrtev ljubezni

Marki de Pertingaz je brezdvoma največji mučenik ljubezni, ako verjame mo njegovi oporoki v kateri pripoveduje, da se je pred 12timi leti zaljubil v lepo igralko iz Comedie Francaise, ki je bila takrat stara šele 16 let. Takrat je imel dve grajščini, 15 milijonov frankov, dve zdravi roki, dobre oči in prijetno življenje. Toda ko sem spoznal Loreto Dion se je vse to znatno izpremenilo. Levo roko imam pohabljeno, ker sem zahteval preveč. Hotel sem imeti Loreto samo zase, toda ona je hotela drugače. Dvobojeval sem se z njenim ljubimcem, ki mi je zasekal v levo roko. V nogah me tare revmatizem radi številnih potovanj po morjih, ki sem jih prirejal njej na ljubo. Oči so mi oslabele zgolj radi čitanja ljubavnih pisem, ki jih je dobivala Loreta. Kam so izginili milijoni pa pričajo računi in pobutnice. Veselil sem se kakor norec, ako sem z draguli krasil Loreto za druge. Samo njeni dragulji veljajo tri milijone frankov. Sedaj ko nimam ničesar me je vrgla na cesto. — Človek si ne more zamisliti, koliko toalet potrebuje ženska v dvajsetih letih. Odslej se mi ne bo nobena stvar zdelala nemogoča. Najlepše je to, da sem rešil enega njenih ljubimcev popolnega uničenja, ne da bi za to vedel. Zaljubljeno ženske so jako pretkane. Moja mala Loreta, ki ni znala šteti niti do tri, je dobro štela do 300.000, ako je šlo za njene ljubimce. Moja gradova imata sedaj nek mesar in nek rokovičar, ki sta brez dvoma dobra obrtnika in ki imata gotovo več izkušenj kakor jaz — stari bedak. Vse kar sem imel sem ji dal, sedaj prepuščam moji mali Loreti tudi moje dolgove.

Boj med nosorogom in 22 sloni. V velikem sarasimskem cirkusu v Frankfurtu se je odigral nenavaden dogodek, ki spominja na pripovedke divje afriške džungle. Nosorog, nazvan Edip, se je boril proti dvajsetim slonom. Nosorogu je uspelo uiti iz kletke in zdirjal je preko razmetanega cirkuskega materiala. Zlomil in porušil je vse, kar mu je stalo na poti, prevrgel nekoliko čuvajev, ubil več konjev in manjše zverjadi. Ko se je malo pomiril, je ravnatelj cirkusa pozval na pomoč čredo slonov, ki so največji sovražniki nosorogov. Ker cirkuski sloni nimajo čekanov, se je nosorog dolgo časa uspešno boril proti njim. Jako zanimiv je bil prizor, kako so se sloni, čim so prišli iz kletke, kakor na povsej razpršili in obkolili sovraga. Slednji se je skušal braniti. Napadal je in močno poškodoval več nasprotnikov. Sloni pa so strahovito mahalji z rilci in se vedno bolj bližali nosorogu. Neprizakovano so skočili vsi nanj in nastalo je tako prerivanje in rjovenje, da se je slisalo daleč po mestu. Ugoden trenutek so izkoristili čuvaji in zvezali pobesnelega Edipa. Sloni so nato z rilci zgrabili za vrvi in Edipa zvezli v njegovo kletko, kjer so ga z rilci obdelali do onemoglosti.

Sport

Danuša Vođeb:

O sportu

Telesne vaje so temeljnega pomena za razvoj slehernega naroda. To so uvideli že prarodniki, ki so se imeli od vsega začetka šoriti z neprizanesljivo naravo, z zvermi in s sosedi. V mišičevju, v fizični sili in moči so bile v pradobi združene vse vrline človeka. Minevala so stoletja in človek je zamenjal golo pest z ostrim kamnom, v roke je vzel gorjajočo in vedno bolj izpopolnjeval obrambna sredstva. Kopje je zamenjal lok, ki je pogнал puščico precej dalje, kakor pa je zamenjal človeka zalučati kopje ali kamen. Polagoma gospodstvo ni več pripadalo močnejšemu, temveč spretnjšemu, iznajdljivejšemu. Iznajdljivost človeškega duha pa je šla še dalje. Telesna moč je izgubljala na veljavi, vedno bolj pa se je uveljavljala razum. Telo se je pričelo zanemarjati, kajti vsa pozornost je bila posvečena znanosti in napredku duha. Cerkev in šola sta pospeševali le kulturo duše in uma, ne pa kulturo telesa. Cerkev je šla celo tako daleč, da je telesu odrekla eksistenčno pravico in zahtevala, da verniki skrbijo zgolj za posmrtno življenje.

Toda kmalu se je izkazalo, da je s fizično močjo pričela pešati tudi volja in da je produktivnost naodov kljub modernim sredstvom znatno padla. Človeški rod je pričel hirati in narodi so nazadovali. Posledica tega je bila, da se je vedno bolj uveljavljalo načelo: »Mens sana in corpore sano!« — V zdravem telesu zdrav duh!

Voditelji naprednejših narodov so uvideli, da je poleg vzgoje duha potrebna tudi vzgoja telesa. Znano je, da so že najstarejši narodi — kakor smo navedli že uvodoma — vadili in urili svoje telo. Niso pa to bile sistematično harmonične vaje celega telesa, temveč so narodi vadili telo le v kolikor jih je k temu silila potreba, ne da bi pri tem igralo vprašanje zdravstvenega stanja kako ulogo. Prava vzgoja telesa se je pričela šele takrat, ko jo je človek smatral za nujno socialno potrebo.

Načelo harmonične in sistematične vzgoje telesa so si prvi prisvojili Grki. Uverili so se, da je treba poleg telesa vzgajati tudi dušo, da se s fizično močjo vzgoji tudi odločnost, previdnost in hrabrost. Veliko važnost so Grki podelili tudi na estetiko in etično stran telovadbe, ne da bi pri tem zasledovali kake sebične namene.

Bilanca ISSK. Maribora 1926

Med sportnimi društvi naše oblasti imata nogometno moštvo in hazena družina ISSK Maribora brezdvomno najaktivnejšo bilanco. S sistematično vzgojo in z razumevanjem s strani članstva so bili doseženi lepi uspehi, ki pričajo o solidnosti in kvalitativnem napredku prvega moštva in prve družine.

Prvo moštvo je v letu 1926 odigralo:

	števílo	score
Prijateljskih	20	84 : 63
Prvenstvenih	10	51 : 18
pokalnih	4	17 : 16
mednarodnih	3	7 : 19
dobrodelnih	1	0 : 2
skupaj	38	159 : 118

Od teh se je igralo 9 tekem v tujih mestih, 2 prvenstveni tekmi je dobilo moštvo, ker SK Mura ni nastopila brez igre.

Igralo se je s sledečim uspehom:

	dobljenih neodloč. zgubljenih
prvenstvene	8 : 1
prijateljske	11 : 2
pokalne	3 : —
mednarodne	— : —
dobrodelne	— : —
skupaj	22 : 3

Razven tega so igralci zastopali Mariborski sport še v izbranih medmestnih in mednarodnih tekmah in sicer: v izbranih A. — B team s scorem 18:8, v medmestnih z Ljubljano 2 krat s scorem 9:15, in mednarodno s SV Villach s scorem 1:4.

Jubilej stote tekme je v letu 1926 premorel vratar Geuer. — Mošvu je bil kapetan do 21. marca Wagner, od 21. marca do 19. novembra Hreščak, od 19. nov. naprej Bratoš.

Omeniti je treba, da si je prvo moštvo vodilnega kluba v naši oblasti pri-

Telovadnega orodja niso poznali. — Vadili so na prostem. Teki, skoki, roko-borbe, metanje diska in kopja so bile najbolj razvite discipline njihove telesne vzgoje. Grki so torej vadili svoje telo po načinu, ki so si ga v modernejši dobi prisvojila razna društva — bavili so se s sportom skoraj na docela enak način, kakor ga gojimo danes.

Vse vrste telesnega sporta imajo smoter dati našim telesnim sposobnostim s sistematično vajo in s primernim načinom življenja, čim več vzdržnosti in okretnosti. Veselje nad naraščanjem telesne moči daje sportniku volje in vzpodbudo za neumorno vzgojo in trenajo mišičevja, nudi mu razvedrilo v prostih urah, razblijnja zle misli in daje življenju mladine ono pestrost, ki blagodejno upliva na razvoj in svežost njenega duha, ki pridobiva na odločnosti, značajnosti, požrtvovalnosti, samozatajevanju in smelosti. Pripeti se tudi, da sport kvarno upliva na nekatere vzgojno zaostale ljudi. Uspehi jim vzbude domišljavost, postanejo zavistni, častihlepni in mogoče tudi surovi. Vse take pojave pa je treba takoj v kalj zatreti, sicer bi se slabe lastnosti lahko prenesle tudi na druge.

Veliko večjega pomena pa je sport za telo, kajti vsak resen sportnik mora vztrajno skrbeti zanj. Negovati kožo z rednim umivanjem celega telesa, negovati zobe, zmerno uživati jedi in pijačo, odreči se strupom: kavi, čaju, oblačiti se čim lažje, gibati se na zraku in soncu, sovražiti tobak in alkoholne pijače, ter urediti redno in umerjeno mišičevje celega telesa.

Tak način življenja, ki zahteva mnogo volje in odločnosti, prinaša velikanske koristi ne le posameznem temveč tudi vsemu človeštvu. Ugoden upliv telovadbe, predvsem pa sporta (lahke atletike in drugih iger na zraku) je brez dvoma velikanski. V tem je bistvo sporta, ne mogoče v tekmah samih, ki čestokrat radi načina izvedbe uplivaajo celo odvratno, temveč v sistemu sportne vzgoje, dočim so tekmovanja le v vzpodbudo sportnikov in sredstvo za pridobivanje sredstev, ki omogočajo pospeševanje in propagiranje občekoristnega sporta.

Namen sporta ni v tem da bi ozdravil bolno, temveč v tem, da bi ohranil zdravo pri zdravju.

borilo tudi jesensko prvenstvo v triumfalni zmagi nad bivšim prvakom SD Rapidom, ki je podlegel v razmerju 4 : 0.

Prva družina je v I. 1926 odigrala:

	števílo	score
Prijateljskih	29	295 : 77
prvenstvenih	7	35 : 18
mednarodnih	2	16 : 12
dobrodelnih	1	24 : 3
representančnih	2	10 : 13
skupaj	41	380 : 123

Od teh se je igralo 7 tekem v tujih mestih, ostale pa na domačem terenu.

Igralo se je s sledečim uspehom:

	dobljenih neodloč. zgubljenih
prijateljske	27 : —
prvenstvene	5 : —
mednarodne	2 : —
dobrodelne	1 : —
representančne	1 : —
skupaj	36 : —

Razen tega je družina nastopala tudi v izbranih tekmah A-team : B-team. — Mariborski hazena sport je v medmestnih tekmah z Ljubljano zastopala dvakrat in enkrat podlegla. — Vse leto ji je kapetanovalec Lea Ozvatičeva.

Družina, ki je gotovo najmlajša v Sloveniji je tekom zadnjega leta tako napredovala, da je po kakovosti docela dosegla ljubljanske klube, ki razpolagajo z večjim številom moči in imajo veliko izbiro. Da je temu tako, se ima hitro napredujoči ženski sport zahvaliti predvsem načelnici damske sekcije ISSK Maribora g. dr. Ravnikovi, ki je z izredno ljubeznijo do našega ženskega naraščajočega žrtvovala mnogo časa in maršikal tudi gmotno prispevala. Njeno neumorno delo in pravilno umevanje važ-

nosti ženskega sporta je v zvezi z ostalim odborom, ki je v vsakem oziru podpiral delo njenega odseka, rodilo velike uspehe, ki so klubu, kakor tudi sportu cele naše oblasti v ponos.

Prostor nam ne dopušča, da bi podrobneje opisovali ogromno delo in razvoj društva od etape do etape. Razveseljujo — in ta konstatacija docela zadoštuje — je dejstvo, da je ISSK Maribor nesebično deloval ne le interno temveč, da je svoje moči zastavljal tudi v prospeh vsega sporta, ki osvaja postojanko za postojanko. Želimo mu na poti razvoja in napredka obilo sreče in novih uspehov.

: Montevideo: Deveto prvenstvo Južne Amerike je izvojevano. Tekmovanje so se udeležili: Argentinijska, Bolivija, Čile, Paraguay in Uruguay. Zmagalo je moštvo svetovnega prvaka Uruguay s skupnim scorem 17:2. Prvenstvena borba je bila s strani tekmujočih držav z

za Evropo nepojmljivo strastjo in napekljenostjo zasledovana, saj pa velja njihov skoraj več, kot zmaga na svetovnih olimpijadah in je zmagovalec deležen izrednih časti.

: Mestni šolski svet dunajske občine je odločil, da se ima drsanje podučevati kot oblatatni šolski predmet! Vzelo se je več drsalšč v najem, odrejena je velika nabava drsalck, posameznim šolskim vodstvom pa je dan nalog, da strnejo telovadne ure večjih razredov na enotno uro. Srečna mladina! Pripomniti bi bilo, da je tudi plavanje oblatatni šolski predmet za vse dunajske šole.

: Prva nova stadione se zgradija do pomladi in sicer prvi v Italiji v mestu Bologni za 60.000 gledalcev, drugi pa v Rio di Janeiro za 80.000 gledalcev.

: Nogometna bilanca Poljske izkazuje 33 meddržavnih tekem od katerih je bilo 12 dobljenih, 15 izgubljenih in 6 neodločenih. Za moči poljskega sportnega pokreta, vsekakor ugodna slika!

Gospodarstvo

I. Zabavnik:

Vinski sejem in razstava v Ivanjkevcih

Vinarska zadruga »Jeruzalemčan« r. z. z o. z. v Ivanjkevcih je priredila dne 9. decembra 1926 drugi vinski sejem in razstavo vin ormoško-ljutomerškega izvora. O poteku sejma smo že pisali. V spopolnitev dosedanjih poročil hočem navesti v naslednjem nekaj strokovno tehničnih podatkov.

Za sejem in razstavo je prijavilo 86 vinogradnikov 195 vin letnikov 1921 do 1926. Vinskih vzorcev pa je bilo vpisanih 178. 17 vinskih vzorcev ni pravočasno prispelo, pa se jih zbog tega ni moglo več upoštevati.

Vsa pravočasno dospela vina so bila pred sejmom oziroma razstavo glede kvalitete po posebni strokovni komisiji ocenjena (Kočvar, Zabavnik, Zupanc). Večina vin je bila iz mešanih nasadov, po številu 92, sortnih vin pa 86. Radi kvantitativno jako slabe vinske letine 1926, manjši vinogradni posestniki niso vin sortirali, ne zato, ker se jim to ne bi izplačalo, nego samo zato, ker je pri-

delek bil pač zelo skromen. Vzlic temu so vina iz mešanih nasadov jako dobra, ker ti mešani nasadi sestojijo iz samih dobrih vrst grozdja. Večji posestniki pa imajo večinoma sortirana vina.

Ocena vin je v splošnem izpadla ugodno. Če upoštevamo, da je komisija morala izločiti iz sejma le dva vinska vzorca zbog plesnobee, oziroma okusa po plesnivem sodu, t. j. vsega skupaj samo 1.1%, je to dokaz dovolj dobrega kletarjenja tudi pri malem vinogradniku. Sumljivost mešanja vina žlahtnih trt z vinom samorodnih amerikank, se je pojavila samo v dveh slučajih t. j. tudi samo 1.1%. Je to znamenje, da so ljudje že spoznali neumestnost mešanja šmarnice z našim dobrim vinom, kar je pripisati ugodnemu vplivu tozadevnih odredb velikega župana v Mariboru ter delavnosti javnih funkcionarjev v tej smeri.

Slika ocene vin je sledeča:

Tek. št.	Vino x/	Letnik	Ocena								Vkup	Opomba
			6	5	4	3	2	1	0			
1.	Mešan nasad	1926	—	3	11	27	15	6	2		64	x/6 pomni najbolje
2.	"	1925	—	1	3	8	12	1	—		25	
3.	"	1924	—	—	—	—	1	—	—		1	
4.	"	1923	—	—	—	—	1	—	—		1	
5.	"	1921	—	—	—	1	—	—	—		1	
6.	Rumeni šipon	1926	—	1	2	10	5	1	—		19	
7.	"	1925	1	—	1	2	1	—	—		5	
8.	"	1921	1	—	—	—	—	—	—		1	
9.	Laška grašovina	1926	—	4	3	7	—	—	—		14	
10.	"	1925	—	1	3	1	—	—	—		5	
11.	"	1924	—	—	1	—	—	—	—		1	
12.	Drobna grašovina	1926	1	—	—	—	—	—	—		1	
13.	"	1925	2	—	—	—	—	—	—		2	
14.	"	1924	1	—	—	—	—	—	—		1	
15.	Muškatni silvanec	1926	4	1	1	1	—	—	—		7	
16.	"	1925	—	—	1	—	—	—	—		1	
17.	Zeleni silvanec	1926	—	2	—	—	—	—	—		2	
18.	"	1925	—	1	—	1	—	—	—		2	
19.	Bel burgundec	1926	1	2	3	1	—	—	—		7	
20.	"	1925	—	4	1	—	—	—	—		5	
21.	"	1924	1	—	—	—	—	—	—		1	
22.	Rulandec	1926	1	—	—	—	—	—	—		1	
23.	"	1925	—	1	1	—	—	—	—		2	
24.	Tiaminec	1926	—	1	1	—	—	—	—		2	
25.	"	1925	1	—	1	—	—	—	—		2	
26.	Rumeni muškatelec	1926	—	1	—	—	—	—	—		1	
27.	Muškatna vanina	1926	—	1	—	—	—	—	—		1	
28.	Neuburger	1926	—	1	—	—	—	—	—		1	
29.	Portugalka	1926	—	—	1	1	—	—	—		2	
Vkup . . .			14	25	37	38	8	—	—		78	

Razstavljalcem, katerih vina so bila ocenjena s 6, 5 in 4, so se priznale diplome in sicer:

I. Za izbornu kvaliteto.

1. Klotar Bouvier, Cornja Radgona, za izbrani rumeni šipon letnik 1925, pridelan v Jeruzalemu;

2. Karolina Hintze, Ptuj, za rulandec, letnik 1925 in 1926, pridelan v Jeruzalemu;

3. Stefan Brodar, Ormož, za bel burgundec, letnik 1924 iz Brebrovnika za muškati silvanec, letnik 1926 iz Gomile;

4. Katika Rajhi, Mota pri Ljutomeru, za muškati silvanec, letnik 1926, pridelan v Jeruzalemu;

5. Franc Kočvar, Središče, za muškati silvanec, letnik 1926 in rumeni šipon, letnik 1921 pridelana v Kajžaru;

6. Otmar Diermayr, Ormož, za drobno graševino, letnik 1924 in 1925, pridelana v Kajžaru;

7. Štajerska hranilnica, Podlehnik, za drobno graševino in tramicu, letnik 1925 in 1926 in beli burgundec, letnik 1926, pridelana v Podgorcih.

II. Za prav dobro kvaliteto:

1. Ivan Fischerauer, Jeruzalem, za rumeni šipon in laško graševino, letnik 1926 pridelan v Jeruzalemu;

2. Alfred Saffin, Dunaj, za vino iz mešanega nasada, letnik 1926, pridelan v Vinskem vrhu;

3. Lovro Petovar, Ivanjovci, za laško graševino in beli burgundec, letnik 1926, pridelana v Jeruzalemu;

4. Oskar Kaltenegger, Pavlovski vrh, za vino iz mešanega nasada, letnik 1926, pridelan v Pavlovskem vrhu;

5. Anton Lešnik, Gradeč, za beli burgundec, letnik 1925 in za vino iz mešanega nasada, letnik 1926, pridelano v Cerovcu;

6. Ivan Veselič, Ormož, za beli burgundec, letnik 1925 in 1926, pridelan v Jeruzalemu oz. Litmerku;

7. Rudolf Peterc, Ormož, za rulanca, letnik 1925, pridelan v Strezetini;

8. Ludvik Kuharič, Ormož, za zeleni silvanec, letnik 1925 in 1926, pridelan v Stanovčaku;

9. Olga Beninger, Svetinje, za muškati silvanec, letnik 1926, pridelan pri Svetinjah;

10. Adolf Stamen, Ormož, za beli burgundec in laško graševino, letnik 1925, pridelan v Ljutomeru.

Vinska razstava in sejem v Ivanjovcih za znamuje zopet lep uspeh, ne samo z vidika vinske trgovine, nego tudi v strokovno-tehničnem oziru. Vinogradnik ima na takih prireditvah najlepšo priliko videti, kaj konzum zahteva in kaj se najbolje plača in se, če je pameten, pri svojem vinskem obratu po tem tudi ravnati. Želeli bi, da se vinogradniki povsod, kjer so pogoji dani, organizirajo in skušajo posnemati kraje, kjer se že prirejajo vinski sejmi in razstave, kakor v Ivanjovcih, Središču, St. Ilju, Gornji Radgoni in Ljutomeru. Take prireditve so velikega pomena in bi morala biti zbirališča materiala, t. j. vina za prireditve v večjem slogu, kakor bo n. pr. oblastna vinska razstava od 15.—17. januarja 1927 v Ptaju. Upati je, da se bodo vse prej omenjene organizacije v lastnem interesu razstave v Ptaju z dobrim blagom iz svojih okolišev mnogobrojno udeležile. Uspeh ne bo izostal; vina je malo, kupcev bo dovolj. —

M. K.

J. J. Strossmayer in Jugoslovenstvo

(Iz predavanja na Strossmayerjevem večeru v Mariboru).

Da je Strossmayerju bilo ujedinjenje našega naroda istinito najresnejša stvar in iskrena srčna zadeva, dokazuje tudi njegova molitev, ki se še sedaj lahko čita v djakovski katedrali in ki se glasi: »Božanski Odraženik Jezus Kristus! Zalost je napolnila tvoje ljubeznivo srce, ko si pri zadnji večerji molil, da bi vsi bili eno, kakor sta eno Ti in tvoji Oče. Pred tvojimi očmi je lebdela tedaj tudi oni nemili razdor, ki je pred davnim šrom slovanskih pokrajin brate po veri in krvi razdvojil. Vsemogočni kralj miru in ljubavi, daj, približaj oni preblazeni čas, ko bomo vsi eno srce in ena duša. Ne daj, da se človeška slabost še dalje upira milosrčnim nameram tvojim. Pošlji duha svojega, duha resnice in ljubezni, ki bo odstranil vse zapreke edinstva, da bo en hlev in eden pastir.«

Kaj naj rečem o Strossmayerjevem političnem udejstvovanju? Predaleč bi me vedlo, nabirajati vse njegove dalekovidne politične nastope. Omeniti hočem le, da se je čutil tudi on v dobi Bachovega absolutizma vedno, kakor v nekem obsednem stanju, ker so dolga ušesa avstrijske špijonaže — kakor pravi Herman Wendel — sezala tudi v Djakovko; da je v 7. desetletju preteklega stoletja, torej po Bachovem padcu, bil — četudi ne po imenu, pač pa v resnici — vodja hrvatskih politikov v zagrebškem saboru in nastopil napram Budimpešti, da pa se je po nagodbi leta 1867. umaknil iz politične arene; le enkrat je nekaj časa potem nastopil še v njej, toda razočaran po lastnih rojakih, jo je zapustil za vedno. Dosleden v besedi kakor v dejanju je razvoji dogodkov pronačal z višjega vidika — vprašanje našega naroda je smatral kot del orijentalnega vprašanja, menceč: «... orijentalno se pitanje može riješiti samo putem i posredstvom što više ojačana, okrijepljena i osviješćena Jugosloven-

stva s obzirom na orijentalno pitanje potreboča i interes upravo evropski... Ne smemo se tedaj čuditi, da interes, ki ga je kazal Strossmayer kot škof bosanski, kar je obenem bil, ni bil samo konfesionalen, nego se je tikal obenem političnega položaja našega naroda v Bosni in Hercegovini. Naravno je zato tudi, da je porabil kot vladika, kateremu je bil poverjen protektorat nad katoliki na Balkanu, priliko ter navezal stike s srbskimi knezi; z Milošem Velikim ga je spajala skoro prijateljska vez, a Milošev sin Milan mu je pripravil veliko razočaranje, ko se je udeležil avstrijski politiki. Kako je v tej zadevi mislil, je izrazil z lepo prispodobo: Ko je postal član avstrijske akademije, je ob neki priliki objasnjal svoj nazor, češ, kar je Italiji Toskana s Firenzo, to postani za Jugoslovane Hrvatska z Zagrebom; nadaljnjih zaključkov sicer ni izvajal, a na dani leži tudi daljnji paralelizem: kar pa je Italiji Rim, to postani našemu narodu Beograd. Toliko, kakor omenjeno, je povedal brez pridržka: končni sklep za mislečega človeka ni bil težak, četudi ni bil izrečen.

In da je tak sklep tudi upravičen, dokazuje dokument, ki je bil šele letos objavljen. Odkril ga je zagrebški vseučiliški gosp. prof. Dr. Šurmin in priobčil za javnost. Naj ga v prevodu podam v celoti:

1. Najskrajnejši cilj skupnih teženj in skupnega narodnega dela pri Hrvatih, Srbih, Bolgarih in Slovencih naj bo njihovo ujedinjenje v nezavisno in svobodno, narodno in državno skupnost jugoslovensko.

Kakšne oblike in kakšne politične narave naj bo ta jugoslovenska državna skupnost, ne bi bilo potrebno in pametno odločiti pred časom, tudi če bi bilo mogoče.

2. Da se takoj sprejme in začne v srce naroda vcepljati misel jugoslovenskega

narodnega edinstva, stremeč na vsak možen način, da se to dejstvo čim prej na moralnem in kolikor je že mogoče — tudi na književnem polju ustvari in okrepi.

3. Naj se prizna, da so poedina narodna plemena, ki tvorijo Jugoslovenstvo, med seboj v vsakem smislu in v vsem enaka in ravnopravna.

4. Napram katerikoli tuji sili naj vlada med vsemi jugoslovenskimi narodnimi plemeni in pokrajinami, četudi so politično ločene, popolna solidarnost in to na način, da se vse, karkoli bi priobstoječim njihovemu stanju kateremu poedinemu plemenu ali kateri poedini pokrajini doprineslo korist ali škodo, smatra in drži, da je na korist ali na škodo vsega Jugoslovenstva.

5. V medsebojnih odnošajih imajo ostati državna samostojnost in samoupravne pravice poedinih jugoslovenskih pokrajin (= zemalja) popolnoma nedotaknjene in v popolnoma svobodni volji onega dela naroda, kateri to samostojnost in te pravice uživa.

6. Naj se postavi in sprejme načelo popolne konfesionalne svobode in popolne enakopravnosti poedinih vez z načelom enake in čim bolj možne neodvisne samouprave poedinih veroizpovednih zadrug ali cerkva.

7. Najnujnejša in najglavnejša sedanja naloga skupnega narodnega dela na političnem polju naj bo osvobodjenje onega dela Jugoslovenstva, ki je v turški carjevini, počenši z osvobođenjem Bosne in Hercegovine.

Kako se naj to narodno delo v to svrhu uredi, mora enotna osnova natanko opredeliti.

8. Mimo in razen tega glavnega cilja naj se stremi in gre za tem posebnim ciljem, da bi se po možnosti čim več moči in naroda zbralo v isto, čim večjo politično skupnost, to liki pri Jugoslovenih, ki so v Turški, kolikor pri onih, ki so v avstro-ogrskem cesarstvu in sicer na vsak način:

a) da se poleg Črne gore in kneževine srbske zbere in zedini čim več mogoče jugoslovenskih krajev in dežel na način ter v obliki in pod pogoji, ki se sedaj ne morejo opredeliti;

b) da jugoslovenski kraji in dežele, ki in dokler ostanejo v turški državi in pod turško oblastjo, streme dobiti čim večjo politično in konfesionalno samoupravo v čim večji politični in konfesionalni narodni skupnosti;

c) da se združi Dalmacija in bivša Vojaška krajina s Hrvatsko in Slavonijo v politično skupnost z imenom Troedina kraljevina;

d) da se s svojevoljnim pristankom Srbov, Vojsvodjanov Bačka in srbski Banat priključita k isti skupnosti Troedine kraljevine;

e) da se jugoslovenske dežele in pokrajine, ki so v Avstriji ali Cisltvanciji, zbero v politično skupnost Slovensko, dokler obstoji sedanji avstro-ogrski dualizem. A če bi ta izgubil in bi se avstro-ogrsko cesarstvo povrnilo v prejšnje stanje, naj se te dežele in pokrajine priključijo Troedini kraljevini, če bi bile voljne k temu.

9. Naj končno ob vsaki pripravi pri-

liki in čim bolje ter pripravneje more, vsakdo poda roko v pomoč in podpre vsakogar v stremljenju, da bi se čim bolj gotovo in čim prej dosegli rezultati narodnih teženj in narodnega dela, označeni z gornjimi točkami, posebno pa naj moči vsega Jugoslovenstva priskočijo gmotno in na pomoč (ter se naj takoj začne v to svrhu pripravljati), da bi se dosegel glavni cilj, označen v točki VII.

Ta v juliju 1874. leta ustvarjeni in le najzvestejšim Strossmayerjevem prijateljem znani delovni načrt, dovoljuje globok vpogled v biskupovo snovanje. Politični program obstoji — kakor kažejo posamezne točke — iz bližjega in daljšega smotra; bližji smoter obsega 3 dele: 1. oživitvi hrv. drž. pravo in s tem Troedino kraljevino; 2. slovenske kraje zediniti v Slovenijo in jo priključiti deželam Troedine kraljevine; 3. osvoboditi Bosno in Hercegovino ter jo — seveda — pridružiti kneževini Srbiji. — Daljši smoter pa obsega ukinitve samostojne Črno Gore in združenje vsega v Jugoslavijo. Nekatere določbe, ki jih najdemo tu, se slišijo, kakor da bi čitali krški pakt. Edina razlika je v točki V., ki določa ohranjenje hrv. drž. prava. Z ozirom na našo vidovdansko ustavo bi bil torej Str. federalist. Toda to je bilo njegovo mnenje 1874. leta; če bi bil doživel ustanovitev naše države, bi se najbrž znašel tudi v tej točki na skupni platformi z zagovorniki in poborniki integralnega Jugoslovenstva.

S tem sem po možnosti v velikih potezah izčrpal Strossmayerjevo jugoslovensko ideologijo. Vsi naši državljani hrv. imena mu v njej ne sledijo; zlasti se razlikujejo od njega najbolj oni, ki so mu odkrili spomenik. Toda recimo z velikim biskupom: »... imajmo ipak nstrpljenje, ne kršimo nikad zakona bratske ljubavi, znajmo ponudžano, da če vrijeme, napredak i prosvjeta slične predsude odstraniti.«

Spomnimo se h koncu počlobe spomenika in ga primerjamo z Michelangelovim Mojzesom! Obema je skupna oblika glave — Mojzes z onima žarkoma nad čelom, Strossmayer z lasmi na obeh straneh temena. Zdeti se mi hoče, da ta podobnost ni slučajna, nego da je bila od Meštrovica hotoma ustvarjena. Kakor Mojzes ni prišel v obljubljeno deželo, nego jo je gledal le od daleč, tako je tudi Strossmayer ni doživel, gledal pa jo je s svojim dalekovidnim bistrim duševnim očesom: ujedinjeno Jugoslavijo.

(Konec.)

Najstarejši klub v Londonu. Najstarejši londonski klub »White« bo te dni razpuščen, ker poteče najemniški rok za njegovo palačo. Klub obstoja 220 let. Od ustanovitve je bil pod vladjo Karla II. trdnjava Toriosa. Še danes ni v njega sprejet nihče, ki si služi denar trgovskim potom. V prejšnjih časih je bil klub znan radi raznih ekscentričnih članov. Eden takih lord Allen je bil tak čudak, da ni mogel živeti brez londonskega hrupa. Kadar je odšel na svoje posestvo, so morali ponoči voziti pod okni spalnice vozovi, ker sicer ni mogel zaspati.

Naznanjam da sem otvoril ključavničarsko delavnico, ter se najljubšeje priporočam cenovnemu občinstvu za vsa strojno-stavbena ključavničarska dela, kakor popravila poljedeljskih in ostalih strojev, parnih katlov žag itd. Točna in solidna p. strožba cene konkurenčne **Vekoslav Laurencič**, splošno ključavničarstvo, Maribor, Slovenska ulica 24. 2650

Povečana posredovalnica Marštan za nakup, prodajo, zameno, najem, izročitev poseter, gostiln, mlinov, trgovin v prostih in nad mestno lekarno, glavni trg, vhod Le karniška ulica 2. 2651

Spretnega manufakturista same prvotne starosti, rejske moč, sprejme Nabavljajna zadruga državnih službenec v Mariboru. Rotovski trg 2. 2655

Opremljena soba s posebnim vzhodom in elektr. razsvetljavo se odda od 1. januarja. Krekova ulica 14/III. št. 5. 2652

Lepa soba za dve osebi se odda. Trg avrobode 3 II. nadstr. levo, vrata št. 14. 2658

Bučno olje najbolje in priporočljivo priporočam trgovcem tovarna bučnega olja **J. Hechmüller** v Mariboru pri starem mostu, južni breg Drave. — Zamenjava bučnih košic za bučno olje. 16. v popolno okrba. Naslov po ve uprava lista. 2585

POZOR! Cevlji ročno delo! Moški visoki, boks 220 Din; moški nizki, boks 180 Din; ženski visoki, boks 220 Din; ženski nizki, vsake vrste 160 Din. **FRANC NEUBAUER** čevljar, Maribor, Gosposka 33

2 sposobna akviziterja ki sta že popolnoma uvedena v zavarovalno stroko sprejme takoj zavarovalnica v Mariboru. Penzije pismeno na upravo lista pod »Stalna plača«. 2619

ZASTONJ! dobite eno vol neno ruto pri nakupu za Din 100 — vrednosti blaga pri J. TRPIN, Maribor, Glavni trg 17. 2543

Auto Znamka „Peugout“

2 sedežni, v dobrem stanju z električno razsvetljavo in pogonom se ugodno proda. Vprašati Janko Šoster, Celje. 2648

BATERIJE

za žepne svetiljke, nudi najugodnejše 2341

Drago Rosina, Maribor, Vetrinjska ul. 26

Patria Cognac Medicinal

Palace-Creme-likerja

čisti vinski destilat — najbolj priporočljiv!

Francoska linija, Cie. Cie. Transatlantique Havre-Newyork

Samo 6 dni čez morje — Dobra hrana in plača brezplačno

Cie Chargeurs Réunis, Sud atlantique, TRANSPORTS—MARITIMES

za pomorske vožnje v južno Ameriko, Avstralijo, Argentinijo in Kanado.

Tozadevna pojasnila in vozne listke daje zastopnik **Ivan Kraker v Ljubljani**

Kolodvorska ulica št. 35. 371

ZDRAVILNI PREPEČENEC „MIRIS“

je izborna okrepčilno pecivo, posebno priporočljivo za rekonvalescente in šibke osebe, torej ne pozabite na prijatelja zdravja „MIRIS“.

ZDRAVILNI PREPEČENEC „MIRIS“ BREZ SLADKORJA

Je posebno priporočljivo onim ljudem, kateri trpijo na želodcu in slabi prebavi istega. Čisti kri in odzema želodcu preobilno želodčno kislino. Zato vsi, kateri tožijo čez želodčne bolečine, posežite po zdraviliškem prepečencu „MIRIS“. Po uporabi nekoliko zavojčkov boste prepričani o dobirodelnosti istega.

Postavno zavarovan!

„MIRIS“ PREKAŠA NA KVALITETI VSAKO DRUGO ZNAMKO
ZAHTEVAJTE ZATO POVSOD ZNANO ZNAMKO „MIRIS“

„MIRIS“ PREKAŠA NA KVALITETI VSAKO DRUGO ZNAMKO
ZAHTEVAJTE ZATO POVSOD ZNANO ZNAMKO „MIRIS“

PRVO MARIBORSKO SPECIALNO IN STROJNO IZDELOVANJE KEKSA-BISCUITA-MIRISA J. PALL, MARIBOR-KRČEVINA 200

SALAMA

prvovrstna,
novo popolnoma sveže blago se

DOBIVA POVSOD

Prva hrvatska tvornica sa-
lame, sušena mesa i masti

M. Gavrilović-a sinovi d. d.
Petrinja.

Glavno zastopstvo: Franc Rainer,
Maribor, Koroška cesta 17.

To je tisto,

da so kovčki, spise in toaletne torbice, denar-
nice, listnice, tobačnice, nahrbtniki, gamaže itd.

najprimernejša bc žična darila!

Vse to se dobi v vsaki velikosti
in veliki izberi najceneje pri

iv. Kravos, Maribor, Aleksandrova c. 13

Nabirajte industrijske odpadke!

Za staro železo, litino, medenino, baker, svinec, cink,
krojačke in šiviljske odrezke plača vedno po najvišji ceni

Veletrgovina s surovinami **IVAN SLUGA, Maribor, Tržaška cesta 5.**

Pocenil na prodaj zobnata kolesa, ležišča, cevi, nekaj
dobrih pečl, 4 komade alle t.t.d.

Cunje za čiščenje strojev v vsaki množini vedno v zalogi.

Tovorni prevoz, selitve itd. se prevzamejo po jako solidnih cenah.

Pozor lovci in sportniki!

Najboljši nenremočljivi štrapac-
ni čevlji, dokolenice, gamaše,
toplo perilo, rokavice, nogavice

Termos-steklenice po 32 Din

Slavko Černetič, Aleksandrova c. 23

Zaloga KARO-čevljev po originalnih cenah!

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog iz

SLOVENSKIM PREM OG OVNIKOV

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah
premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za in-
dustrijska podjetja in razpečava na debelo

INOZEMSKI PREM OG IN KOKS

vseke vrste in vsakega izvora ter priporoča češkoslo-
vaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo,
kovaški premog, črni premog in briquete

Naslov

159

**PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG
D. D. V LJUBLJANI**

Miklošičeva cesta 15/L

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi

Hotel „KOSOVO“, Grajski trg 1
M. S. RADILOVIČ

2641

Moderno črkoslikarstvo

na les, zid in steklo. Moderno sobno slikanje, fina in hitra izpelja-
va se priporoča in

2653

Vesele praznike želi vsem svojim strankam

Franc Ambrožič, slikar Grajska ul. 2, Grad na dvorišču.

Računajte koliko prištedite

ako kupujete blago za obleke, perilo, izgotovljeno perilo
in obleke, preproge, odeje, posteljno perje itd. pri tvrdki

J. N. Šoštarič, Maribor, Aleksandrova cesta 13

kjer je sedaj

cena vsemu blagu skoro za polovico znižana.

Belo platno sedaj meter samo	Din 8.—, 9.—, 10.—
Rujavo	6.—, 7.—, 8.—
Plavnina	10.—, 11.—, 12.—
Hlačevina	25.—, 30.—, 40.—
Sukno	50.—, 60.—, 70.—
Spodnje hlače	Din 22.—, 34.—, 40.—
Nogavice	Din 8.—, 9.—, 10.—
Obleke za fante	Din 120.—, 140.—
Obleke za moške	400.—, 500.— itd.

1094

PREDNAZNANILO!

Naznanjam cenj. občinstvu, oziroma cenj. gosp. avtomobilistom, da sem
otvoril s 1. januarjem 1927 v Mariboru, Dravska ul. 10 eno specialno delav-
nico z električnim pogonom, za magnet in vžigalne aparate kakor tudi za
električne avtomobile, motorna kolesa in kolesne razsvetljave pod tvrdko

**KAROL DADIEU, MEHANIČAR
MARIBOR, DRAVSKA ULICA ŠT. 10**

Vsa v to stroko spadajoča dela bom strogo strokovnjaško in točno po najnižji ceni
izvrševal. Sklepujoč se na svojo večletno prakso in specijeno trgovino bodem
se potrudil cenj. občinstvo pridobiti in stalno obdržati.

Se priporočam in beležim z odličnim spoštovanjem

2657

KAROL DADIEU, MEHANIČAR, MARIBOR, DRAVSKA 10

Primerna božična darila!

v največji izbiri po najnižjih cenah. — Srebrnina, usnjeno blago, parfumerija, perilo, damske in
moške veste, nogavice, samoveznice, žepne rute, dežnike, KARO-čevlje. — Okraski za drevesce

Slavko Černetič, Maribor, Aleksandrova cesta 23